

Àmbit sociolingüístic

1r d'ESO

Curs 2020-2021

IES PUÇOL

Els Departaments de l'Àmbit Lingüístic de l'IES Puçol

Els Departaments de l'Àmbit Lingüístic de l'IES Puçol són Valencià: Llengua i Literatura, Lengua y Literatura Castellana i Geografia i Història integrats, per al curs acadèmic 2020-2021, per les professores i professors següents:

VALENCIÀ: Anna Rodrigo, Eugeni Serrano i Estíbaliz Vega

CASTELLÀ: Inés Llop i Gemma Marqués

GEOGRAFIA I HISTÒRIA: Belén Royuela i Emili Belloch

Objectius generals d'Educació Secundària

L'Educació Secundària Obligatòria contribuirà a desenvolupar en els alumnes i les alumnes les capacitats que els permeten:

- a) Assumir responsablement els seus deures; conèixer i exercir els seus drets en el respecte als altres; practicar la tolerància, la cooperació i la solidaritat entre les persones i grups; exercitar-se en el diàleg consolidant els drets humans i la igualtat de tracte i d'oportunitats entre dones i homes, com valors comuns d'una societat plural, i preparar-se per a l'exercici de la ciutadania democràtica.
- b) Desenvolupar i consolidar hàbits de disciplina, estudi i treball individual i en equip com a condició necessària per a una realització eficaç de les tasques de l'aprenentatge i com a medi de desenvolupament personal.
- c) Valorar i respectar la diferència de sexes i la igualtat de drets i oportunitats entre ells. Rebutjar la discriminació de les persones per raó de sexe o per qualsevol altra condició o circumstància personal o social. Rebutjar els estereotips que suposen discriminació entre homes i dones, així com qualsevol manifestació de violència contra la dona.
- d) Enfortir les seues capacitats afectives en tots els àmbits de la personalitat i en les seues relacions amb els altres i resoldre pacíficament els conflictes, així com rebutjar la violència, els prejudis de qualsevol tipus i els comportaments sexistes.
- e) Desenvolupar destreses bàsiques en la utilització de les fonts d'informació per a, amb sentit crític, incorporar nous coneixements. Adquirir una preparació bàsica en el camp de les tecnologies, especialment les de la informació i la comunicació.
- f) Concebre el coneixement científic com un saber integrat, que s'estructura en diferents disciplines, així com conèixer i aplicar els mètodes per a identificar els problemes en els diversos camps del coneixement i de l'experiència.
- g) Desenvolupar l'esperit emprenedor i la confiança en un mateix, la participació, el sentit crític, la iniciativa personal i la capacitat per a aprendre a aprendre, planificar, prendre decisions i assumir responsabilitats.
- h) Comprendre i expressar amb correcció, oralment i per escrit, a la llengua castellana i, si n'hi haguera, a la llengua cooficial de la comunitat autònoma, textos i missatges complexos, i iniciar-se en el coneixement, la lectura i l'estudi de la literatura.
- i) Comprendre i expressar-se en una o més llengües estrangeres de manera apropiada.

j) Conèixer, valorar i respectar els aspectes bàsics de la cultura i la història pròpies i dels altres, així com el patrimoni artístic i cultural.

k) Conèixer i acceptar el funcionament del mateix cos i el dels altres, respectar les diferències, reforçar els hàbits de cura i salut corporals i incorporar l'educació física i la pràctica de l'esport per a afavorir el desenvolupament personal i social. Conèixer i valorar la dimensió humana de la sexualitat en tota la seua diversitat. Valorar críticament els hàbits socials relacionats amb la salut, el consum, la cura dels éssers vius i el medi ambient, i contribuir així a la seua conservació i millora.

l) Apreciar la creació artística i comprendre el llenguatge de les diferents manifestacions artístiques, utilitzant diversos mitjans d'expressió i representació.

Descriptors

Competències clau	Indicadors	Descriptors
Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia	Cura de l'entorn mediambiental i dels éssers vius	<ul style="list-style-type: none"> - Interactuar amb l'entorn natural de manera respectuosa. - Comprometre's amb l'ús responsable dels recursos naturals per a promoure un desenvolupament sostenible. - Respectar i preservar la vida dels éssers vius del seu entorn. - Prendre consciència dels canvis produïts per l'ésser humà en l'entorn natural i les repercussions per a la vida futura.
	Vida saludable	<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolupar i promoure hàbits de vida saludable quant a l'alimentació i a l'exercici físic. - Generar criteris personals sobre la visió social de l'estètica del cos humà davant la seua cura saludable.
	La ciència en el dia a dia	<ul style="list-style-type: none"> - Reconèixer la importància de la ciència en la nostra vida quotidiana. - Aplicar mètodes científics rigorosos per a millorar la comprensió de la realitat circumdant en diferents àmbits (biològic, geològic, físic, químic, tecnològic, geogràfic...). - Manejar els coneixements sobre ciència i tecnologia per a solucionar problemes, comprendre el que ocorre al nostre voltant i respondre preguntes.
	Maneig d'elements matemàtics	<ul style="list-style-type: none"> - Conèixer i utilitzar els elements matemàtics bàsics: operacions,

		<p>magnituds, percentatges, proporcions, formes geomètriques, criteris de mesurament i codificació numèrica, etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Comprendre i interpretar la informació presentada en format gràfic. - Expressar-se amb propietat en el llenguatge matemàtic.
	Raonament lògic i resolució de problemes	<ul style="list-style-type: none"> - Organitzar la informació utilitzant procediments matemàtics. - Resoldre problemes seleccionant les dades i les estratègies apropiades. - Aplicar estratègies de resolució de problemes a situacions de la vida quotidiana.
Comunicació lingüística	Comprensió: oral i escrita	<ul style="list-style-type: none"> - Comprendre el sentit dels textos escrits i orals. - Mantindre una actitud favorable cap a la lectura.
	Expressió: oral i escrita	<ul style="list-style-type: none"> - Expressar-se oralment amb correcció, adequació i coherència. - Utilitzar el vocabulari adequat, les estructures lingüístiques i les normes ortogràfiques i gramaticals per a elaborar textos escrits i orals. - Compondre diferents tipus de textos creativament amb sentit literari.
	Normes de comunicació	<ul style="list-style-type: none"> - Respectar les normes de comunicació en qualsevol context: torn de paraula, escolta atenta a l'interlocutor... - Manejar elements de comunicació no verbal, o en diferents registres, en les diverses situacions comunicatives.
	Comunicació a altres llengües	<ul style="list-style-type: none"> - Entendre el context sociocultural de la llengua, així com la seua història per a un millor ús de la mateixa. - Mantindre converses a altres llengües sobre temes quotidians en diferents contextos. - Utilitzar els coneixements sobre la llengua per a buscar informació i llegir textos en qualsevol situació. - Produir textos escrits de diversa complexitat per al seu ús en situacions quotidianes o en

Programació àmbit sociolingüístic 1r d'ESO

		assignatures diverses.
Competència digital	Tecnologies de la informació	<ul style="list-style-type: none"> - Fer servir diferents fonts per a la recerca d'informació. - Seleccionar l'ús de les diferents fonts segons la seua fiabilitat. - Elaborar i publicitar informació pròpia derivada d'informació obtinguda a través de mitjans tecnològics.
	Comunicació audiovisual	<ul style="list-style-type: none"> - Utilitzar els diferents canals de comunicació audiovisual per a transmetre informacions diverses. - Comprendre els missatges que vénen dels mitjans de comunicació.
	Utilització d'eines digitals	<ul style="list-style-type: none"> - Manejar eines digitals per a la construcció de coneixement. - Actualitzar l'ús de les noves tecnologies per a millorar el treball i facilitar la vida diària. - Aplicar criteris ètics en l'ús de les tecnologies.
Consciència i expressions culturals	Respecte per les manifestacions culturals pròpies i alienes	<ul style="list-style-type: none"> - Mostrar respecte envers el patrimoni cultural mundial als seus diferents vessants (artísticoliterària, etnogràfica, científic-tècnica...), i cap a les persones que han contribuït al seu desenvolupament. - Valorar la interculturalitat com una font de riquesa personal i cultural. - Appreciar els valors culturals del patrimoni natural i de l'evolució del pensament científic.
	Expressió cultural i artística	<ul style="list-style-type: none"> - Expressar sentiments i emocions mitjançant codis artístics. - Appreciar la bellesa de les expressions artístiques i les manifestacions de creativitat i gust per l'estètica en l'àmbit quotidià. - Elaborar treballs i presentacions amb sentit estètic.
Competències socials i cíviques	Educació cívica i constitucional	<ul style="list-style-type: none"> - Conèixer les activitats humanes, adquirir una idea de la realitat històrica a partir de diferents fonts, i identificar les implicacions que té viure en un Estat social i democràtic de dret ratificat per una constitució. - Aplicar drets i deures de la convivència ciutadana en el context

		de l'escola.
	Relació amb els altres	<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolupar capacitat de diàleg amb els altres en situacions de convivència i treball i per a la resolució de conflictes. - Mostrar disponibilitat per a la participació activa en àmbits de participació establits. - Reconéixer riquesa en la diversitat d'opinions i idees.
	Compromís social	<ul style="list-style-type: none"> - Aprendre a comportar-se des del coneixement dels diferents valors. - Concebre una escala de valors pròpia i actuar conforme a ella. - Evidenciar preocupació pels més desfavorits i respecte als diferents ritmes i potencialitats. - Involucrar-se o promoure accions amb una finalitat social.
Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor	Autonomia personal	<ul style="list-style-type: none"> - Optimitzar recursos personals basant-se en les fortalezes pròpies. - Assumir les responsabilitats encomanades i donar compte d'elles. - Ser constant en el treball, superant les dificultats. - Dirimir la necessitat d'ajuda en funció de la dificultat de la tasca.
	Lideratge	<ul style="list-style-type: none"> - Gestionar el treball del grup coordinant tasques i temps. - Encomanar entusiasme per la tasca i tindre confiança en les possibilitats d'assolir objectius. - Prioritzar la consecució d'objectius grupals sobre els interessos personals.
	Creativitat	<ul style="list-style-type: none"> - Generar noves i divergents possibilitats des de coneixements previs d'un tema. - Configurar una visió de futur realista i ambiciosa. - Trobar possibilitats en l'entorn que d'altres no aprecien.
	Emprenedoria	<ul style="list-style-type: none"> - Optimitzar l'ús de recursos materials i personals per a la consecució d'objectius. - Mostrar iniciativa personal per a iniciar o promoure accions noves. - Assumir riscos en el

		<p>desenvolupament de les tasques o els projectes.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Actuar amb responsabilitat social i sentit ètic en el treball.
Aprendre a aprendre	Perfil d'aprenent	<ul style="list-style-type: none"> - Identificar potencialitats personals com a aprenent: estils d'aprenentatge, intel·ligències múltiples, funcions executives... - Gestionar els recursos i les motivacions personals en favor de l'aprenentatge. - Generar estratègies per a aprendre en diferents contextos d'aprenentatge.
	Eines per a estimular el pensament	<ul style="list-style-type: none"> - Aplicar estratègies per a la millora del pensament creatiu, crític, emocional, interdependent... - Desenvolupar estratègies que afavorisquen la comprensió rigorosa dels continguts.
	Planificació i avaluació de l'aprenentatge	<ul style="list-style-type: none"> - Planificar els recursos necessaris i els passos que s'han de realitzar en el procés d'aprenentatge. - Seguir els passos establits i prendre decisions sobre els passos següents en funció dels resultats intermedis. - Avaluar la consecució d'objectius d'aprenentatge. - Prendre consciència dels processos d'aprenentatge.

Contribució de l'àrea al desenvolupament de les competències clau

Descripció del model competencial.

En la descripció del model competencial, incloem el marc de descriptors competencials ja que suposen una reflexió i reconfiguració dels continguts des d'un enfocament d'aplicació que permeta l'entrenament de les mateixes. Les competències no s'estudien, ni s'ensenyen, s'entrenen. Per això hem de generar tasques d'aprenentatge on permetem a l'alumnat l'aplicació del coneixement mitjançant metodologies actives dins i fora de l'aula.

Abordar cada competència de manera global en cada unitat didàctica és inabastable per això cada una es trenca en indicadors, grans pilars que permeten descriure-la d'una manera més precisa. Podem trobar entre 3 i 6 indicadors per competència.

Cada indicador continua sent encara massa general pel que el trenquem en la qual cosa hem cridat descriptors de la competència que «descriuen» a l'alumne competent en aquest àmbit. Per cada indicador trobarem entre 3 i 6 descriptors redactats en infinitiu.

En cada unitat didàctica concretarem el descriptor en acompliments competencials redactats en tercera persona de present indicatiu. L'acompliment serà l'aspecte concret de la competència que podem entrenar i avaluar de manera explícita en la unitat, serà concret i objectivable i ens indica que hem d'observar en les activitats dissenyades per al seu entrenament.

Per al seu desenvolupament partim d'un marc de descriptors competencials definit per al projecte aplicable a tota assignatura i curs.

Respectant el tractament específic en algunes àrees, els elements transversals, tals com, la comprensió lectora, l'expressió oral i escrita, la comunicació audiovisual, les tecnologies de la informació i la comunicació, l'emprenedoria i l'educació cívica i constitucional es treballaran des de totes les àrees possibilitant i fomentant que el procés d'ensenyament-aprenentatge de l'alumnat siga el més complet possible.

D'altra banda, el desenvolupament de valors presents també en totes les àrees ajudarà que els nostres escolars aprenguen a espavilar-se des d'uns determinats valors que constrüisquen una societat ben consolidada en la qual tots puguem viure.

La diversitat d'escolars amb els seus estils d'aprenentatge diferents i l'evidència de les intel·ligències múltiples, ens portaran a treballar des de les diferents potencialitats que tenen, basant-nos sempre en les seues forteses per a poder donar resposta a les seues necessitats.

En l'àrea de Geografia i Història

En l'àrea de Geografia i Història incidirem en l'entrenament de totes les competències de manera sistemàtica posant èmfasi en els descriptors més afins a l'àrea.

Al treballar per àmbits i grups flexibles, en el nostre cas l'Àmbit Lingüístic, les àrees de Llengua i Literatura Valenciana i Lengua y Literatura Castellana indiquen en les seves diferents programacions aquelles competències amb major afinitat amb la seva àrea. No obstant això, amb caràcter indicatiu, també figuren els continguts de cada una d'aquestes àrees.

També en els diferents projectes de treball (Arqueologia i Prehistòria: un viatge al passat a través de l'art rupestre del Pla de Petracos, Ibèria Antiga i Roma: les arrels d'Occident) es treballen les diverses competències articulades entre les tres àrees, sempre amb la Geografia i Història com a matèria vehicular.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

Aquesta àrea, com a part integrant de la Geografia i Història, utilitza eines que servixen per a descriure, interpretar i predir diferents fenòmens en el seu context. Per tant, aquestes competències es desenvoluparan amb l'ús de nocions estadístiques bàsiques, escales numèriques i gràfiques, operacions matemàtiques senzilles, representacions gràfiques, selecció de fonts d'informació, contrast de dades... En definitiva, l'alumnat es farà conscient que els coneixements matemàtics, científics i tecnològics tenen una aplicabilitat real i funcional en molts aspectes de la seva pròpia realitat, capacitant-lo per a afrontar i resoldre problemes de la seva vida quotidiana.

Els descriptors que treballarem fonamentalment seran:

- Prendre consciència dels canvis produïts per l'home en l'entorn natural i les repercussions per a la vida futura.

- Aplicar mètodes científics rigorosos per a millorar la comprensió de la realitat circumdant en diferents àmbits (biològic, geològic, físic, químic, tecnològic, geogràfic...), introduint la perspectiva de gènere i les noves interpretacions a partir de la desinvisibilització de la dona.
- Manejar els coneixements sobre ciència i tecnologia per a solucionar problemes, comprendre el que ocorre al nostre voltant i respondre preguntes.
- Aplicar les estratègies de resolució de problemes a situacions de la vida quotidiana.

Comunicació lingüística

La matèria de Geografia i Història intervé en el desenvolupament de la competència lingüística en diversos aspectes: en primer lloc, a través del coneixement i l'ús correcte del vocabulari específic de la matèria, per a construir un discurs precís i expressar-ho de manera oral o escrita; en segon lloc, a l'utilitzar diferents variants del discurs, associat als continguts, en especial, la descripció, la narració i l'argumentació; en tercer lloc, gràcies a la lectura comprensiva i la interpretació de textos o el comentari d'imatges per a potenciar l'ús del llenguatge icònic. D'altra banda, aquesta matèria està intrínsecament relacionada amb la recerca d'informació, tant en fonts orals com escrites, i la mateixa construcció del coneixement a través d'un procés que va des de la informació fins a les interpretacions explicatives. És important que el correcte ús del vocabulari de la matèria, adquirit i necessitat durant l'etapa de Secundària, es consolide i s'incorpore al llenguatge habitual de l'alumnat.

A més a més, l'Aprenentatge basat en Projectes que emprà la Història com a matèria vehicular al voltant de la qual s'accedeix a les altres dues matèries (Llengua i Literatura Valenciana i Llengua i Literatura Castellana) permet un millor acostament i tractament dels conceptes i continguts lingüístics que es tracten.

Els descriptors que prioritzarem seran:

- Comprendre el sentit dels textos escrits i orals.
- Expressar-se oralment amb correcció, adequació i coherència.
- Entendre el context sociocultural de la llengua, així com la seva història per a un millor ús de la mateixa.
- Utilitzar els coneixements sobre la llengua per a buscar informació i llegir textos en qualsevol situació.
- Produir textos escrits de diverses complexitats per al seu ús en situacions quotidianes o d'assignatures diverses.

Competència digital

La competència digital és fonamental perquè l'alumnat compregua els fenòmens geogràfics, socials i culturals i que sàpia treballar amb la informació (obtenció, selecció, tractament, anàlisi...), procedent de molt diverses fonts, tant tradicionals, com audiovisuals, i digitals, i no totes amb el mateix grau de fiabilitat i objectivitat. Per això, la informació obtinguda ha de ser analitzada des de paràmetres exigents, la comparació exhaustiva i crítica de les fonts. L'obtenció i tractament digital de la informació requereix, a més, una sèrie de coneixements i habilitats que són necessaris perquè l'alumnat es desembolique i siga competent en un entorn digital. De la mateixa manera, es pretén

que l'alumnat cree contesos digitals en diferents formats, alhora que desenvolupa una actitud responsable respecte de les limitacions i la seguretat de l'ús de les noves tecnologies de la informació i de la comunicació.

Amb l'objecte d'impulsar la competència digital, tots els grups de 1r d'ESO disposen d'una hora setmanal que s'imparteix en les Aules d'Informàtica (207 i altres), afavorint l'accés a les TIC d'aquell alumnat amb manifestes desavantatges socials per mancar en les seves vivendes d'accés a les noves tecnologies.

Per això, en aquesta àrea, treballarem els següents descriptors de la competència:

- Seleccionar l'ús de les diferents fonts segons la seva fiabilitat.
- Elaborar informació pròpia derivada d'informació obtinguda a través de mitjans tecnològics.
- Utilitzar els diferents canals de comunicació audiovisual per a transmetre informacions diverses.
- Manejar eines digitals per a la construcció de coneixement.
- Aplicar criteris ètics en l'ús de la tecnologia.

Consciència i expressions culturals

La rellevància dels fets culturals i artístics en els continguts d'aquesta matèria és el que posa de manifest la importància d'aquesta competència. L'alumnat podrà conèixer i comprendre les obres artístiques i culturals més significatives en la història de la humanitat. Objectiu fonamental és que, a través de l'observació minuciosa de l'obra artística, valore i se sensibilitze cap a tot l'artístic i cultural. L'interès, estima i respecte pel patrimoni cultural i artístic es convertix en l'element fonamental del desenvolupament d'aquesta competència que permet desenvolupar un esperit crític i facilita l'escolar comprendre la relació entre les manifestacions artístiques, els fets històrics i les societats que les creen.

L'àrea de Geografia i Història afavoreix que es pugui treballar des d'ací sempre que s'entrenen els següents descriptors:

- Mostrar respecte envers el patrimoni cultural mundial als seus diferents vessants (artísticoliterària, etnogràfica, científic-tècnica...), i cap a les persones que han contribuït al seu desenvolupament.
- Expressar sentiments i emocions des de codis artístics.
- Valorar la interculturalitat com una font de riquesa personal i cultural.
- Valorar la perspectiva de gènere i el procés de desinvisibilització de la dona i d'altres col·lectius en el món de l'art com una font també de riquesa personal i cultural
- Apreciar la bellesa de les expressions artístiques i les manifestacions de creativitat i gust per l'estètica en l'àmbit quotidià.

Competències socials i cíviques

La competència social i cívica és primordial per a abordar la matèria de Geografia i història, ja que comprendre l'àrdua i canviant realitat social és un dels aspectes principals dels seus continguts. El coneixement de diferents realitats socials al llarg del temps fa que siga ineludible la seua comparació amb la realitat actual i afavorix que l'alumnat comprenga que les esmentades realitats es van forjant al llarg del temps, i que per això mateix poden canviar, per la qual cosa ha de ser tolerant amb les que es produïxen en el seu entorn i en altres entorns diferents del seu. L'alumnat assimila que viu en una societat cada vegada més plural i globalitzada, en la qual conviu amb cultures diferents.

Aquesta competència permet que l'escolar pose en pràctica els coneixements apresos aplicant-los al seu entorn social convertint-li en un ciutadà actiu capaç de donar resposta als problemes i fenòmens de la seua realitat social interactuant amb altres persones i grups afavorint la tolerància i el respecte a tots alhora que desenvolupa el tarannà democràtic

Els descriptors que entrenarem són els següents:

- Aplicar drets i deures de la convivència ciutadana en el context de l'escola.
- Conèixer les activitats humanes, adquirir una idea de la realitat històrica a partir de diferents fonts, i identificar les implicacions que té viure en un Estat social i democràtic de dret ratificat per una Constitució.
- Desenvolupar capacitat de diàleg amb els altres en situacions de convivència i treball i per a la resolució de conflictes.
- Reconèixer riquesa en la diversitat d'opinions i idees.
- Involucrar-se o promoure accions amb una finalitat social.
- Aplicar la igualtat de gènere en la relació entre iguals i en l'accés al coneixement històric i a la selecció de textos i documents de treball.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

La participació activa de l'alumne en els processos de presa de decisions que afecten al seu aprenentatge, afavorixen la presa de consciència del mateix referent al seu protagonisme en el seu procés d'ensenyament-aprenentatge.

Es tracta de potenciar la seua capacitat de transformar les seues idees en accions, actuant amb criteri i determinació, prenent decisions i assumint els riscos i conseqüències futures de les esmentades decisions.

L'alumnat haurà d'entrenar la capacitat de liderar amb responsabilitat processos i treballs cooperatius, actuant amb responsabilitat en els seus hàbits quotidians i el seu entorn familiar i escolar.

Els descriptors que entrenarem són:

- Assumir les responsabilitats encomanades i donar compte d'elles.
- Ser constant en el treball superant les dificultats.
- Gestionar el treball del grup coordinant tasques i temps.

- Generar noves i divergents possibilitats des de coneixements previs del tema.
- Mostrar iniciativa personal per a iniciar o promoure accions noves.
- Assumir riscos en el desenvolupament de les tasques o projectes.

Aprendre a aprendre

La competència en aprendre a aprendre permet que l'alumnat dispose d'habilitats o d'estratègies que li faciliten l'aprenentatge al llarg de la seua vida (recerca, organització i recuperació de la informació...) i que desenvolupe la seua curiositat per adquirir nous coneixements, capacitats i actituds que li permeten espavilar-se i créixer com a persona. En aquest sentit, aquesta matèria ha de fomentar en l'alumne el desig d'indagar en el passat, en el seu entorn i analitzar i interpretar els fenòmens geogràfics, històrics i culturals per a donar respostes als plantejaments de l'home, alhora que desenvolupa la seua capacitat d'aprendre a aprendre de manera autònoma i permanent. Pressuposa també que pugua adaptar-se críticament i reflexivament als canvis que puguen produir-se en la seua vida, és a dir, que els aplique similars instruments que ha fet servir en l'anàlisi de la realitat social (històrica i geogràfica) al llarg d'aquesta etapa d'Educació Secundària Obligatoria.

En aquest sentit, es desenvoluparan els següents descriptors:

- Gestionar els recursos i motivacions personals en favor de l'aprenentatge.
- Desenvolupar estratègies que afavorisquen la comprensió rigorosa dels continguts.
- Seguir els passos establits i prendre decisions sobre els passos següents en funció dels resultats intermedis.
- Avaluar la consecució d'objectius d'aprenentatge.

Organització i seqüenciació de continguts i estàndards d'aprenentatge avaluable

Els continguts de l'àrea d'Història s'agrupen a diversos blocs. L'alumnat haurà d'adquirir uns coneixements i destreses bàsiques que li permeten adquirir una cultura històrica; els alumnes i alumnes han d'identificar-se com agents actius i reconèixer que de les seues actuacions i coneixements dependrà el desenvolupament del seu entorn.

Continguts

Bloc de continguts comuns

- Estratègies per a definir problemes i formular preguntes o hipòtesis sobre les causes i conseqüències i el significat de les transformacions socials i espacials.

- Estratègies per a l'elaboració de guions o plans per a indagar sobre processos històrics i geogràfics.
- Aportació de solucions originals als problemes relatius a fets històrics i geogràfics.
- Responsabilitat i eficàcia en la resolució de tasques.
- Procés estructurat de presa de decisions. Estimació d'oportunitats i riscos.
- Avaluació de processos i resultats. Valoració de l'error com a oportunitat.
- Ús de diversos procediments per a obtenir i registrar informació sobre fets històrics i geogràfics a partir de fonts variades presentats en diferents llenguatges (verbal, audiovisual, cartogràfic, estadístic) pertanyents a diversos gèneres i obtinguts per diversos mitjans com a ús de biblioteques, eixides de camp o Internet.
- Ús crític de cercadors a Internet: consideració de la qualitat, fiabilitat i biaix de les fonts.
- Classificació i ús crític de fonts d'informació. Procediments de citació de fonts.
- Ús d'estratègies de comprensió lectora i oral adequades al seu nivell.
- Foment de la lectura de textos divulgatius sobre temes històrics i geogràfics.
- Ús de diversos procediments per a la classificació, organització, anàlisi i representació de la informació relacionada amb els continguts del nivell: esquemes, mapes conceptuals, mapes temàtics o gràfiques estadístiques (barres, lineals, circulars, climogrames, etc.) i de la informació proporcionada per sistemes d'informació geogràfica.
- Ús de procediments d'anàlisi de diversos documents per a establir comparacions, identificar els canvis i continuïtats, les relacions de causalitat entre diversos fets històrics i per a explicar la distribució, localització, interacció i interconnexió de fets geogràfics.
- Ús d'eines TIC per a organitzar (marcadors socials, fulls de càlcul), interpretar la informació i crear continguts en diferents formats: textos, mapes temàtics, gràfiques, blog, wiki, web, projecció de diapositives, murals, pòsters, vídeo, debats, exposicions orals, etc.
- Ús d'entorns d'aprenentatge col·laboratiu, com l'Aprenentatge basat en Projectes.
- Habilitats de comunicació pròpies del seu nivell.
- Assumpte de diferents rols en equips de treball.
- Solidaritat, tolerància, respecte i amabilitat.
- Tècniques d'escolta activa: parafrasejar, resumir.
- Diàleg igualitari.
- Coneixement d'estructures i tècniques d'aprenentatges cooperatiu.
- Imaginació i creativitat.

- Autoconeixement. Valoració de fortaleses i debilitats. Autoconcepte positiu. Proactivitat.
- D'emocions, control de l'ansietat i incertesa i capacitat d'automotivació. Resiliència, superar obstacles i fracassos.
- Perseverança, flexibilitat.
- Procés estructurat de presa de decisions.
- Estratègies de pensament: pensament alternatiu, causal i consecuençial, mitjans-final, de perspectiva i alternatiu.
- Sentit crític i de la responsabilitat.

Bloc Temàtic I. La Prehistòria

Unitat Didàctica 1. L'origen de la humanitat

- Nocions relatives al temps històric: marcs cronològics (milions d'anys, milers d'anys, segles), formes convencionals de representar el temps, durada, simultaneïtat, canvi i successió.
- Noció d'explicació causal i interpretació històrica.
- Fonts per al coneixement de la prehistòria: la importància de l'arqueologia i, sobretot, de l'arqueologia de gènere.
- L'origen de l'home. El procés d'hominització. Els primers hominins. La teoria de l'evolució. La teoria de l'Eva Negra. El gènere Homo. Homo sapiens.
- El resum. Lectura reflexiva, comprensió i redacció (LLC).

El Paleolític.

- Paleolític. Periodització: Paleolític Inferior, Mitjà i Superior. La importància de l'ús del foc i el desenvolupament del llenguatge en les primeres organitzacions socials i les seues formes de vida: els caçadors i recol·lectors. El seu impacte ambiental. El jaciment d'Atapuerca. La condició social de la dona al llarg del Paleolític. L'art paleolític.
- El text narratiu. Estructura linial o contínua. Estructura no linial o discontinua. Elements de la narració (VLL).

El Neolític

- Neolític. La revolució agrària i l'expansió dels assentaments humans; artesanía i comerç; organització social i diferències socials.
- Les dones neolítiques: les primeres manifestacions d'un sistema patriarcal.
- Art postpaleolític: pintura llewantina i macroesquemàtica.

- Manifestacions culturals: rituals religiosos.
- El text descriptiu. Descripció objectiva i descripció subjectiva. Trets lingüístics de la descripció (VLL).

L'Edat dels Metalls

- L'Edat dels Metalls: la consolidació del patriarcat i la desaparició de la dona de l'espai públic.
- Edat del Coure. Edat del Bronze. Edat del Ferro. La metal·lúrgia. L'especialització del treball.
- Les desigualtats socials. La condició social de la dona.
- El món de les creences.
- L'art: megalitisme. L'Edat dels Metalls a la Península Ibèrica.
- El Bronze valencià.
- L'exposició oral (LLV).

Bloc Temàtic II. Història Antiga (I)

- Nocions relatives al temps històric: marcs cronològics milions d'anys, milers d'anys, segles), formes convencionals de representar el temps, durada, simultaneïtat, canvi i successió.
- Noció d'explicació causal i interpretació històrica.
- Fonts per al coneixement de l'antiguitat: la importància de l'arqueologia.

Kemet, el país de la terra negra

- El medi geogràfic.
- Evolució política.
- La societat egípcia.
- Des d'una perspectiva de gènere: el paper de la dona o l'existència d'un espai amb alguns drets.
- La vida quotidiana: l'habitatge; la dieta alimentària.
- Domini i control: l'administració.
- Una economia al ritme d'un riu: el Nil i l'economia egípcia.
- La religió egípcia. La revolució amarniana.
- L'art: del turó primigeni a El Faium.

- L'escriptura egípcia.
- La mesura del temps.
- El text dialogat. Característiques. Diàleg oral i diàleg escrit (VLL).
- La formació de paraules. La derivació i la composició (VLL).
- Clases de palabras: el sustantivo, el adjetivo, los determinantes, los pronombres personales y el verbo (LLC).
- El género narrativo. Textos narrativos en verso y prosa. Taller de creación literaria (LLC).
- El adjetivo: grados (VLL).

Unitat Didàctica 2. Mesopotàmia i Egipte

- El medi natural.
- L'origen de la civilització. Sumer: evolució política; la societat; el reforçament del patriarcat i la submissió de la dona sumèria; institucions polítiques; economia; el dret; les creences religioses; l'escriptura cuneïforme.
- Babilònia: evolució política; la societat; les dones de Babilònia; economia; ciències i tècniques; la religió; el dret babilònic.
- Assíria: medi geogràfic; evolució política; la societat; les ones invisibles o les dones assíries; l'administració; economia; creences religioses; els coneixements científics.
- País d'Hatti: medi geogràfic; evolució política; institucions polítiques; la societat hittita; la condició social de la dona hittita en una societat patriarcal; la Tawananna; el dret hittita; economia; la religió.
- El País d'Hurri-Mitanni: medi geogràfic; evolució política; institucions polítiques; societat; economia; el món de les creences.
- El País d'Elam: medi geogràfic; evolució política; institucions polítiques; economia; religió.
- Fenícia: medi geogràfic; Tir; institucions polítiques; economia; societat; la dona fenícia; la religió; l'escriptura.
- Israel: medi geogràfic; organització política; evolució política; la societat hebrea; l'absoluta submissió de la dona hebrea i la seva culpabilització; economia; religió.
- Pèrsia: medi geogràfic; la societat; submisses i oblidades, el cas de la dona persa; administració; economia; religió. Art mesopotàmic.
- Els textos periodístics. La notícia. Parts de la notícia (VLL).
- La oració. Estructura de la oració: sujeto y predicado (LLC).

Bloc Temàtic II: El llegat clàssic (II)

Unitat Didàctica 3. Grècia

- L'origen de la civilització grega: minoics i aqueus.
- El medi geogràfic.
- Els valors comuns de l'Hèl·lade.
- Les polis gregues.
- L'aparició de la democràcia. Evolució política. Atenes: les institucions polítiques; les limitacions de la democràcia; la societat atenenca; sota el domini del kirios i tancada en l'oikos, la penitència vital de les dones gregues.
- Esparta: les institucions polítiques; la societat espartana; les dones espartiates. L'economia. La cultura grega. La religió. L'art grec.
- L'entrevista periodística. Característiques generals. Parts. Tipus de preguntes (LLV).
- El género dramático. Origen. Subgéneros. Estructura del texto teatral. Elementos del texto teatral (LLC).

Roma

- Evolució política.
- La societat romana. Patriarcat i domini: la condició social de la dona romana.
- L'economia. La crisi del segle III.
- Les ciutats romanes.
- El llegat cultural romà. El procés de romanització.
- La religió. L'aparició del cristianisme.
- L'art romà i les seves funcions.
- Els pobles germànics.

Hispania romana

- Conquesta i romanització: entre el genocidi i l'assimilació cultural.
- La societat hispana. La dependència absoluta de la dona.

- L'organització del territori.
- L'economia. La paorosa revolució o la crisi del segle III.
- L'art romà a Hispània

Unitat Didàctica 4. Mapes físics del món

- Lèxic. Barbarismes i vulgarismes (VLL).

Bloc Temàtic Transversal al llarg del curs: Som ciutadanes i ciutadans

Introducció als drets i llibertats de les xiquetes i xiquets

- L'origen dels drets de les persones: una aproximació a la democràcia imperfecta de l'Atenes del segle V aC.
- El desenvolupament dels valors democràtics: llibertat i gualtat. La ciutadania útil. Persones autònomes, actives, crítiques i compromeses.
- El multiculturalisme des d'una perspectiva dels drets humans i els mites i prejudicis contra la multiculturalitat.
- Els drets dels infants. El paper d'UNICEF.
- Violacions massives dels drets humans: justícia i memòria. Guerres, genocidis, exilis i "la il·legalitat de l'èsser humà".
- L'atac als drets infantils. De l'assejament escolar al grooming: abusos contra la infància i abusos entre iguals. La necessitat de la solidaritat.

Cap a la igualtat

- Un model social exhaurit, injust i desprestigiat: el patriarcat.
- Els drets humans de les dones i la igualtat de gènere. La discriminació econòmica i social de les dones.
- La violència de gènere. Masclisme, neomasclisme i negacionisme. El masclisme de baixa intensitat.
- La coeducació. Una eina per a evitar la discriminació i la repressió de la dona i del col·lectiu LGTBI des de l'escola.
- Masculinitats igualitàries
- La comunicació (LLC).

- Tipologia textual (VLL).
- Textos narratius (VLL).
- ¿Qué es la literatura? (LLC).
- Los géneros literarios (LLC).

Q

Criteris d'avaluació

GEOGRAFIA I HISTÒRIA

BL1.1. Planificar la realització d'una indagació individual amb la guia del docent sobre les causes i conseqüències de fets i processos històrics i geogràfics corresponents a aquest nivell mitjançant la formulació de problemes a partir de preguntes i hipòtesi i proposar un pla ordenat i flexible d'accions que facilite la selecció d'informació i recursos a partir de fonts diverses, l'estimació del temps necessari i l'organització del treball individual i grupal

BL1.2. Seleccionar i organitzar la informació rellevant, d'acord amb uns objectius previs, a partir de la comprensió de textos orals i escrits, continus i discontinus, utilitzats com fonts, a les quals es pot accedir a través de diversos mitjans (biblioteques, Internet, museus, eixides de camp) i aplicar estratègies, conformes al seu nivell, de recerca, registre, selecció i organització de la informació.

BL1.3. Interpretar les dades, evidències i informació mitjançant la seua representació en forma de gràfiques, línies de temps, diagrames, taules, informes o síntesi de conclusions i situar els fets fonamentals en una perspectiva temporal quant a successió i durada i en un context geogràfic.

BL1.4. Comunicar de forma oral o per escrit el procés d'aprenentatge i els seus resultats mitjançant textos corresponents a diversos gèneres, complir els requisits formals, l'adequació, la coherència i la correcció gramatical corresponent al seu nivell educatiu per a transmetre de forma organitzada els seus coneixements, interactuar en diversos àmbits amb un llenguatge no discriminatori i utilitzar la terminologia conceptual adequada.

BL1.5. Utilitzar diferents eines informàtiques per a buscar, seleccionar i emmagatzemar diversos documents, considerats com fonts, de forma contrastada en mitjans digitals i col·laborar i comunicar-se per a elaborar continguts i interpretar-los compartint l'esmentada informació en entorns virtuals d'aprenentatge i adoptar un comportament que previnga males pràctiques.

BL1.6 Participar en equips de treball per a aconseguir metes comunes assumint diversos rols amb eficàcia i responsabilitat, donar suport a companys i companyes demostrant empatia i reconeixent les seues aportacions i utilitzar el diàleg igualitari per a resoldre conflictes i discrepàncies.

BL1.7. Realitzar de forma eficaç tasques o projectes, tindre iniciativa per a emprendre i proposar accions sent conscient es les seues fortaleses i debilitats, mostrar curiositat i interès durant el seu desenvolupament i actuar amb flexibilitat buscant solucions alternatives.

BL1.8. Descriure aquells aspectes relatius als coneixements i destreses històriques i geogràfiques que contribuïxen al desenvolupament de les competències que es demanen per a continuar en estudis posteriors tant de caràcter acadèmic com a professional i relacionar les esmentades competències amb les professions on s'utilitzen.

Bloc Temàtic Transversal: Som ciutadanes i ciutadans

BL1.1. Planificar la realització d'una indagació individual amb la guia del docent sobre les causes i conseqüències de fets i processos històrics i geogràfics corresponents a aquest nivell mitjançant la formulació de problemes a partir de preguntes i hipòtesis i proposar un pla ordenat i flexible d'accions que facilite la selecció d'informació i recursos a partir de fonts diverses, l'estimació del temps necessari i l'organització del treball individual i grupal

BL1.2. Seleccionar i organitzar la informació rellevant, d'acord amb uns objectius previs, a partir de la comprensió de textos orals i escrits, continus i discontinus, utilitzats com fonts, a les quals es pot accedir a través de diversos mitjans (biblioteques, Internet, museus, eixides de camp) i aplicar estratègies, conformes al seu nivell, de recerca, registre, selecció i organització de la informació.

BL1.3. Interpretar les dades, evidències i informació mitjançant la seua representació en forma de gràfiques, línies de temps, diagrames, taules, informes o síntesi de conclusions i situar els fets fonamentals en una perspectiva temporal quant a successió i durada i en un context geogràfic.

BL1.4. Comunicar de forma oral o per escrit el procés d'aprenentatge i els seus resultats mitjançant textos corresponents a diversos gèneres, complir els requisits formals, l'adequació, la coherència i la correcció gramatical corresponent al seu nivell educatiu per a transmetre de forma organitzada els seus coneixements, interactuar en diversos àmbits amb un llenguatge no discriminatori i utilitzar la terminologia conceptual adequada.

BL1.5. Utilitzar diferents eines informàtiques per a buscar, seleccionar i emmagatzemar diversos documents, considerats com fonts, de forma contrastada en mitjans digitals i col·laborar i comunicar-se per a elaborar continguts i interpretar-los compartint l'esmentada informació en entorns virtuals d'aprenentatge i adoptar un comportament que previnga males pràctiques.

BL1.6 Participar en equips de treball per a aconseguir metes comunes assumint diversos rols amb eficàcia i responsabilitat, donar suport a companys i companyes demostrant empatia i reconeixent les seues aportacions i utilitzar el diàleg igualitari per a resoldre conflictes i discrepàncies.

BL1.7. Realitzar de forma eficaç tasques o projectes, tindre iniciativa per a emprendre i proposar accions sent conscient es les seues fortaleses i debilitats, mostrar curiositat i interès durant el seu desenvolupament i actuar amb flexibilitat buscant solucions alternatives.

BL1.8. Descriure aquells aspectes relatius als coneixements i destreses històriques i geogràfiques que contribuïxen al desenvolupament de les competències que es demanden per a continuar en estudis posteriors tant de caràcter acadèmic com a professional i relacionar les esmentades competències amb les professions on s'utilitzen.

Blocs Temàtics I i II. Prehistòria i Història Antiga

BL4.1. Distingir diferents marcs temporals en la prehistòria i l'antiguitat dels principals processos de canvi al seleccionar l'escala en la línia de temps utilitzada per a representar-los i mostrar la durada i simultaneïtat d'aquests processos en una o diverses línies de temps i mapes històrics.

BL4.2. Establir cadenes de causes i conseqüències per a explicar els canvis que van donar lloc a la formació de les primeres societats humanes de caçadors i recol·lectors, les societats agrícoles, l'aparició de les religions, la creació dels primers Estats i imperis o les expansions grega i romana.

BL4.3. Descriure alguns fets i processos històrics com l'expansió de les polis gregues i de Roma, la formació d'imperis o la creació d'obres d'art amb funcionalitat civil o religiosa i posar exemples de com aquests fets són el resultat de les decisions humanes d'acord amb les seues necessitats, interessos, valors o creences religioses en un context donat basant-se en l'ús de diverses fonts.

BL4.4. Seleccionar la informació rellevant d'acord amb preguntes prèviament formulades, sobre les característiques de les societats prehistòriques i antigues i els canvis que van experimentar i plantejar-se el seu grau fiabilitat tenint en compte la manera que s'han generat i obtingut i si són fonts primàries o secundàries.

BL4.5. Analitzar des d'una perspectiva històrica l'aparició de les primeres organitzacions humanes o alguns dels seus components essencials en un context d'història global o la creació d'estructures polítiques en les societats de l'antiguitat i comparar les formes socials i polítiques que van donar lloc (democràcia, república o imperis) i els seus mecanismes d'expansió i consolidació del poder com l'hegemonització i la romanització.

BL4.6. Reconèixer la diversitat interna en les societats agràries i grecoromanes en relació amb les desigualtats socials i situacions de marginació o exclusió social centrades especialment en la condició social de les dones i l'existència de l'esclavitud i demostrar l'existència d'aquestes situacions a partir de fonts iconogràfiques i textos de l'època.

VALENCIÀ I CASTELLÀ

BL1.1. Participar activament i respectuosament en conversacions, discussions i deliberacions, especialment per a resoldre conflictes interpersonals, seguint instruccions, demanant el torn de paraula, disculpant-se i responent a una disculpa, etc., utilitzant el lèxic adequat al nivell educatiu i les estratègies d'interacció oral.

BL1.2. Participar en equips de treball per a aconseguir metes comunes assumint diversos rols amb eficàcia i responsabilitat; donar suport a companys i companyes demostrant empatia i reconeixent les seues aportacions, així com utilitzar el diàleg igualitari per a resoldre conflictes i discrepàncies.

BL1.3. Interpretar textos orals i audiovisuals de gèneres, tipologies i registres diferents, especialment conversacionals, narratius i descriptius propis dels àmbits personal, acadèmic i social pròxims als interessos de l'alumnat, analitzant les característiques formals i de contingut i els elements no verbals, utilitzant, seguint models, les estratègies de comprensió oral adequades al text i al propòsit de l'escolta.

BL1.4. Produir de forma oral, amb el suport de les TIC i l'ajuda del professor, textos breus dels àmbits personal, acadèmic i social, de temes pròxims a l'alumne, especialment de tipologia textual narrativa i descriptiva, utilitzant les estratègies d'expressió oral i els elements no verbals adequats a la situació comunicativa i a l'objectiu proposat, aplicant les propietats textuais i el lèxic adequat al nivell, per a practicar aprenentatges lingüístics i estructurar el pensament.

BL1.5. Avaluat, amb l'ajuda del professorat, les produccions orals pròpies i dels companys, atenent la quantitat, qualitat, rellevància, pertinència i claredat, i les normes de prosòdia, per a progressar en la competència comunicativa oral.

BL1.6. Reconèixer els estudis i professions vinculats als coneixements del nivell educatiu i identificar els coneixements, habilitats i competències que demanen per a relacionar-les amb les seues fortaleces i preferències.

BL2.1. Interpretar textos escrits en suports diversos, dels àmbits personal, acadèmic i social, de tipologies diverses (especialment narratius i descriptius de forma autònoma, instructius i expositius breus, relacionats amb l'activitat acadèmica, amb l'ajuda del professorat i dels companys, i seqüències argumentatives breus i senzilles), a través de l'anàlisi dels elements formals i de contingut propis del nivell acadèmic, utilitzant les estratègies de comprensió lectora adequades al text i a l'objectiu de la lectura, per a construir el significat global del text i per al gaudi personal.

BL 2.2. Planificar i escriure, amb adequació, coherència, cohesió, correcció ortogràfica, gramatical i lèxica del nivell educatiu, textos en suports diversos dels àmbits personal, acadèmic i social, de diverses tipologies (especialment narratius i descriptius, de forma autònoma i creativa, instructius i expositius breus relacionats amb l'activitat acadèmica amb l'ajuda del professorat i dels companys, i justificacions breus i senzilles), aplicant les estratègies del procés d'escriptura i utilitzant un llenguatge no discriminatori.

BL2.3. Avaluar, amb ajuda de guies i del professorat, individualment i en equip, els textos escrits propis o aliens, com a part del procés d'escriptura, identificant els errors d'adequació, coherència, cohesió i correcció del nivell educatiu, i resolent els dubtes de forma reflexiva i dialogada, amb l'ajuda de diccionaris impresos o digitals i altres fonts de consulta.

BL 2.4. Resumir textos orals i escrits narratius i descriptius, seleccionant les informacions essencials, generalitzant informacions relacionades i elaborant un text coherent i cohesionat que no reproduïska literalment parts del text original, amb la finalitat d'informar del contingut dels textos altres persones.

BL2.5. Realitzar amb creativitat tasques o projectes de treball individuals o col·lectius, amb ajuda de guies i models i la direcció del professorat, sobre temes motivadors per a l'alumnat, seguint les fases del procés d'un projecte de treball, per a obtindre un producte final original de caràcter narratiu o descriptiu, fent una previsió de recursos i temps ajustada als objectius proposats; adaptar-lo a canvis i imprevistos transformant les dificultats en possibilitats; avaluar amb ajuda de guies el procés i el producte final, i comunicar de forma personal els resultats obtinguts.

BL2.6. Realitzar projectes de treball individuals i en equips cooperatius, sobre temes del currículum (amb especial interès per les obres literàries) o sobre temes socials, científics i culturals, del nivell educatiu, buscant i seleccionant informació en mitjans digitals de forma contrastada; crear continguts per mitjà d'aplicacions informàtiques d'escriptori, i col·laborar i comunicar-se amb altres filtrant i compartint informació i continguts digitals de forma segura i responsable.

BL2.7. Realitzar amb ajuda de models, de forma eficaç, tasques o projectes; tindre iniciativa per a emprendre i proposar accions sent conscient de les seues fortaleces i debilitats; mostrar curiositat i interès durant el desenrotllament, i actuar amb flexibilitat buscant amb suport solucions alternatives.

BL3.1. Identificar les distintes categories gramaticals que componen un enunciat, establint la

concordança gramatical entre estes, i classificar-les i reconèixer el paper gramatical i semàntic que exercixen en el discurs, per a utilitzar-les amb correcció en la comprensió i creació de textos narratius i descriptius.

BL3.2. Crear i revisar textos escrits aplicant correctament les normes ortogràfiques de la llengua pròpies del nivell educatiu.

BL3.3. Identificar els distints procediments de creació del lèxic, propis del nivell educatiu, distingint entre els morfològics i els préstecs d'altres llengües, per a enriquir el vocabulari.

BL3.4. Explicar les relacions d'igualtat-semblança i d'oposició-contrarietat que s'establixen entre les paraules per a captar el sentit global d'un text.

BL3.5. Identificar el subjecte, per mitjà de l'establiment de la concordança amb el verb, i el predicat, així com els complements del verb adequats al nivell educatiu, per a expressar-se i redactar textos narratius i descriptius amb major correcció i propietat.

BL3.6. Reconèixer els elements de la comunicació que intervenen en textos narratius i descriptius i justificar si complixen les propietats textuais, atenent principalment la coherència, pròpies del nivell educatiu, per a, després d'un procés de reflexió, realitzar un ús adequat de la llengua.

BL3.7. Reconèixer les diferents llengües que conformen la realitat plurilingüe d'Espanya, explicar els seus trets característics i establir la distribució geogràfica d'eixes llengües, per a enriquir-se i desenrotllar una actitud respectuosa cap a un entorn plurilingüe i pluricultural.

BL4.1 Realitzar lectures d'obres literàries pròximes als seus gustos, triades lliurement o a proposta del professor, en silenci, en veu alta o participant en dramatitzacions i improvisacions de textos adequats al nivell, aplicant, si és el cas, tècniques expressives i teatrals.

BL4.2 Elaborar un portfolio, amb una selecció de documents i creacions realitzats a partir de lectures, literàries i no literàries, pròximes als interessos de l'alumnat, de forma reflexiva i crítica.

BL4.3 Exposar, en suports diversos, orals i escrits, de forma guiada, les conclusions crítiques i raonades, sobre les connexions entre la literatura, les arts i la ciència, analitzant i comparant obres, personatges, temes i tòpics universals en creacions de diferent naturalesa.

BL4.4 Analitzar, de forma guiada, un corpus de textos literaris, seleccionats entorn d'un tema o tòpic comú, com a forma d'aproximació a la literatura, identificant els trets essencials de l'època i les característiques del gènere i realitzant un comentari de forma i contingut per a expressar raonadament les conclusions extretes, per mitjà de la formulació d'opinions personals.

Estàndards d'aprenentatge avaluables

Bloc de contingut comú: tècniques i eines de geografia, història i art

- 1.1. Defineix el concepte de geografia i el seu objecte d'estudi: l'espai i la interrelació amb l'acció humana.
- 1.2. Estableix la diferència entre geografia física i geografia humana.
- 1.3. Identifica i valora el treball d'un geògraf.
- 2.1. Elabora gràfics de diferent tipus (lineals, de barra i de sectors) i mapes temàtics en suports virtuals o analògics que reflectisquen informació de països o àrees geogràfiques a partir de les dades triades.
- 2.2. Comenta i utilitza gràfics de diferent tipus (lineals, de barra i de sectors) i mapes temàtics.
- 2.3. Utilitza el mapa com a instrument bàsic de representació de l'espai i comenta i interpreta qualsevol tipus de mapa temàtic.
- 3.1. Defineix l'objecte d'estudi de la història.
- 3.2. Identifica, nomena i classifica tipus de fonts històriques
- 3.3. Valora el treball de l'historiador i comprén que la història no es pot escriure sense fonts, ja siguin restes materials o textuals.
- 4.1. Obté informació concreta i rellevant sobre fets o fenòmens prèviament delimitats, utilitzant fonts històriques i historiogràfiques.
- 4.2. Entén i comenta textos i mapes històrics adaptats al seu nivell.
- 5.1. Ordena fets històrics rellevants utilitzant per a això les nocions bàsiques de successió, durada i simultaneïtat.
- 5.2. Treballa i entén les diferents unitats temporals utilitzades en història i realitza diversos tipus d'eixos cronològics.
- 6.1. Analitza i interpreta obres d'art, referint-se als seus elements i temàtica i contextualitzant-les en el moment històric i cultural a què pertanyen.
- 7.1. Fa servir la terminologia pròpia de la matèria i definix els conceptes situant-los en el seu context històric, geogràfic i artístic.
- 8.1. Utilitza mapes digitals per a localitzar punts geogràfics i solucionar problemes tant de tipus geogràfic com a històric.
- 8.2. Investiga utilitzant les Tecnologies de la Informació i de la Comunicació sobre un tema històric o geogràfic seguint el mètode científic.
- 9.1. Realitza treballs i presentacions a nivell individual i grupal que suposen la recerca, selecció i organització de textos o eines de caràcter geogràfic, social i històric.
- 9.2. Utilitza estratègies per a realitzar treballs de forma individual i en equip, i mostra habilitats per a la resolució pacífica de conflictes.

10.1. Valora la importància d'una convivència pacífica i tolerant entre els diferents grups humans sobre la base dels valors democràtics i els drets humans universalment compartits.

11.1. Aplica estratègies per a desenvolupar la responsabilitat, la capacitat d'esforç i la constància en l'estudi.

11.2. Presenta els treballs de manera ordenada, clara i neta, en suport paper i/o digital.

Bloc Temàtic Transversal: Som ciutadanes i ciutadans

1.1. Defineix el concepte de drets humans.

2.1. Explica el naixement i evolució de les desigualtats socials, econòmiques i de gènere.

3.1. Identifica, nomena i classifica els diversos tipus de masclisme.

3.2. Defineix els conceptes de llibertat, justícia, solidaritat, veritat i igualtat.

4.1. Entén i comenta textos de crítica social.

5.1. Coneix i valora la coeducació.

6.1. Descriu i analitza la violència de gènere.

7.1. Explica la igualtat de gènere.

8.1. Reconeix i rebutja les teories neomasclistes i negacionistes de la desigualtat de gènere i de la violència de gènere.

Bloc Temàtic I. La Prehistòria

1.1. Distingeix els canvis evolutius de l'espècie humana i explica la seva expansió per la Terra.

2.1. Realitza diversos tipus d'eixos cronològics que representen les diferents fases de la prehistòria i de la història antiga.

2.2. Maneja les diferents unitats temporals utilitzades en Prehistòria i Història Antiga.

3.1. Diferencia els períodes en què es divideix la Prehistòria i descriu les característiques bàsiques de cada un d'ells.

3.2. Enumera les conseqüències socials econòmiques i polítiques que va tindre en els grups humans l'aparició de l'agricultura.

3.3. Analitza la transcendència de la revolució neolítica i el paper de la dona en ella.

3.4. Reconeix visualment els principals útils i eines de les diferents etapes de la prehistòria.

4.1. Comprén les funcions dels primers ritus religiosos com els de la deessa mare i la seua vinculació amb l'art prehistòric.

4.2. Assenyala els trets i funcions de les diferents manifestacions artístiques de la prehistòria.

5.1. Coneix i valora les particularitats de la prehistòria.

6.1. Descriu els canvis socioeconòmics que determinen el pas de la prehistòria a l'edat antiga.

Bloc Temàtic II. Història Antiga (I). Mesopotàmia i el Pròxim Orient i Kemet, el país de la terra negra

1.1. Distingeix etapes dins de la història antiga.

1.2. Entén que el sistema socioeconòmic esclavista és un dels elements que caracteritza aquest període.

2.1. Explica el naixement i evolució de les cultures urbanes i les ubica en un mapa.

2.2. Descriu formes d'organització socioeconòmica i política, com els diversos imperis de Mesopotàmia i d'Egipte.

3.1. Entén que diverses cultures convivia en diferents enclavaments geogràfics.

4.1. Diferència entre les fonts prehistòriques (restes materials, àgrafes) i les fonts històriques (textos).

4.2. Coneix el codi d'Hammurabi i destaca la importància de la creació de lleis i les diferències entre els mateixos sistemes legals antics i els democràtics actuals.

5.1. Enumera els principals esdeveniments i fets de les diferents etapes en la història de Mesopotàmia, el Pròxim Orient i Egipte.

5.2. Interpreta un mapa cronologicogeogràfic de l'expansió dels pobles de Mesopotàmia, el Pròxim Orient i Egipte.

6.1. Assenyala els trets de les principals manifestacions religioses mesopotàmiques i egípcies.

6.2. Elaborar un informe amb les característiques culturals de les societats del Creixent Fèrtil i Egipte.

6.3. Descriu com materialitzaven els egipcis la seva creença en la vida del més enllà.

6.4. Realitza un esquema amb els principals déus del panteó egipci.

7.1. Explica i reconeix les característiques essencials de l'art mesopotàmic i egipci.

7.2. Identifica algunes obres significatives d'aquests estils.

7.3. Localitza en un mapa els principals exemples de l'arquitectura mesopotàmica i egípcia.

8.1. Reconeix les característiques i manifestacions artístiques de les cultures mediterrànies del primer mil·lenni abans de la nostra era.

Bloc II. Història Antiga: Ibèria Antiga, Grècia i Roma

- 1.1. Confecciona un mapa temàtic dels diferents pobles de la Ibèria Antiga.
- 1.2. Caracteritza els diferents pobles preromans i els colonitzadors fenicis, grecs i púnics.
- 3.1. Ubica en un mapa històric les colònies fenícies, gregues i púniques de la Península Ibèrica.
- 4.1. Diferència entre pobles ibers i celtes.
- 5.1. Investiga sobre la condició social de la dona entre els pobles preromans de la Península Ibèrica.
- 6.1. Reconeix i explica les característiques essencials de l'art dels pobles preromans i la seva evolució en el temps.
- 6.2. Identifica visualment conegudes obres d'art dels pobles preromans.
- 7.1. Recerca informació sobre els mites grecoromans en relació amb la Península Ibèrica.
- 8.1. Reconeix la diversitat cultural de la Península Ibèrica al llarg del primer mil·lenni abans de la nostra era.
- 9.1. Justifica la necessitat de l'arqueologia de gènere en la recerca de noves explicacions del món antic.
- 10.1. Assenyala les aportacions dels pobles colonitzadors al desenvolupament econòmic, social, cultural i polític dels antics pobles peninsulars.
- 10.2. Realitza un informe sobre els orígens, desenvolupament i conseqüències de la II Guerra Púnica en la Península Ibèrica.
- 11.1. Reflexiona sobre la necessitat de conservar i protegir el patrimoni arqueològic, cultural i històric del País Valencià.
- 12.1. Confecciona un mapa conceptual de les diferents etapes en la història de Grècia.
- 12.2. Explica les causes i les conseqüències dels principals conflictes bèl·lics de la història de l'Hèl·lade.
- 13.1. Identifica diferents trets de l'organització sociopolítica i econòmica de les polis gregues a partir de diferent tipus de fonts històriques.
- 13.2. Descriu l'organització social del món grec i argumenta sobre les desigualtats existents dins d'ell.
- 14.1. Comenta les diferències més importants entre la democràcia grega i les democràcies actuals.
- 14.2. Ubica en un mapa històric les colònies gregues de la Mediterrània.
- 14.3. Assenyala les característiques de la colonització grega i la seua transcendència històrica.

- 15.1. Contrasta el sistema polític de l'Atenes de Pèricles i Aspàsia de Milet amb el de l'Imperi d'Alexandre el Gran.
- 15.2. Elabora i analitza un mapa de l'Imperi d'Alexandre el Gran.
- 15.3. Argumenta sobre el caràcter globalitzador de l'hel·lenisme.
- 16.1. Compara dos relats a diferents escales temporals sobre les conquestes d'Alexandre el Gran.
- 16.2. Estudia diferents textos sobre l'esclavitud (la defensa d'Aristòtil) o la servitud de la dona davant l'actual Declaració de Drets Humans.
- 16.3. Investiga sobre la vida quotidiana i el paper de la dona en les diferents cultures de l'Antiguetat a través dels textos.
- 17.1. Reconeix i explica les característiques essencials de l'art grec i la seva evolució en el temps.
- 17.2. Identifica visualment conegudes obres d'art grec.
- 17.3. Cita exemples representatius de les diferents àrees del saber grec, la seua influència en la ciència i cultura posterior i discuteix per què es considera que la cultura europea partix de la Grècia clàssica.
- 18.1. Confecciona un mapa conceptual de les deïtats i els ritus religiosos grecs.
- 18.2. Busca informació sobre alguns dels mites més rellevants en la mitologia grega.
- 19.1. Explica les diferents fases de la història de Roma, incidint especialment en els canvis de sistema de govern i en la crisi del segle III.
- 19.2. Confecciona i analitza un mapa amb les diferents etapes de l'expansió de Roma.
- 19.3. Justifica el contingut cultural del concepte "Mare Nostrum".
- 20.1. Assenyala les diferències i semblances entre el sistema de govern republicà i el de l'Imperi.
- 20.2. Realitza un informe sobre l'economia, la societat i la cultura romana.
- 21.1. Entén què va significar la "romanització" en diferents àmbits socials, culturals i geogràfics.
- 22.1. Compara obres arquitectòniques i escultòriques d'època grega i romana, assenyalant les característiques que li són pròpies.
- 22.2. Conegudes obres de l'art romà.
- 22.3. Reconeix l'influx de l'art romà sobre estils artístics posteriors.
- 23.1. Representa un mapa conceptual dels déus i ritus romans.
- 23.2. Explica l'aparició i difusió del cristianisme.

24.1. Descriu les causes i el desenvolupament de la conquesta romana d'Hispania.

25.1. Realitza i comenta un mapa de la península ibèrica on es reflectisquen els canvis administratius en època romana.

25.2. Analitza diversos exemples del llegat romà que sobreviuen en l'actualitat, destacant els valencians.

25.3. Reflexiona sobre la influència del món romà en la cultura espanyola.

CONTINGUTS MÍNIMS de Valencià i de Castellà

BLOC I: COMUNICACIÓ

Elements de la comunicació: emissor, missatge, receptor, context, codi i canal.

Comprensió i producció de textos pertanyents a les tipologies textuais narrativa, descriptiva, instructiva, poètica i conversacional.

BLOC II: LENGUA I SOCIETAT

Identificar cada un dels registres següents: argot, col·loquial, estàndard, literari i científicotècnic.

Els usos discriminatoris de la llengua.

BLOC III: ESTUDI DE LA LENGUA

Fonètica i ortografia:

- Sistema vocàlic valencià i castellà.
- L'accent gràfic i diacrític.
- Separació sil·làbica
- Nocions bàsiques d'apostrofació i contracció.
- Normes bàsiques d'ortografia, especialment referides a les dualitat v/b, s/ss, g/j.
- Ús de majúscules. La coma i el punt.

Morfosintaxi:

- Categories gramaticals (nom, adjectiu, verbs i pronoms).
- Noms i classes de noms. Formació del femení i del plural.
- L'adjectiu qualificatiu. L'adjectivació numeral
- Els pronoms personals forts i febles. Combinacions bàsiques.
- Morfologia verbal: vers auxiliars i verbs model.
- Identificació de sintagmes.
- Tipus de complements verbals.
- Oracions de subjecte elidit i oracions impersonals.

Lèxic i Semàntica:

- Derivació: prefixes i sufixes.
- Camps semàntics i famílies lèxiques
- Monosèmia, polisèmia, homonímia i sinonímia.
- Introducció als vulgarismes i barbarismes.
- Ampliació del vocabulari segons les necessitats creades.

BLOC IV: TÈCNiques DE TREBALL

- Iniciació al diccionari.
- Recerca en Internet

Criteris metodològics i estratègies didàctiques generals per a utilitzar en l'àrea

Treballar de manera competencial a l'aula suposa un canvi metodològic important; el docent passa a ser un gestor de coneixement dels estudiants i l'alumnat adquireix un grau de protagonisme més gran.

En concret, en l'àrea de Geografia i història:

Necessitem entrenar de manera sistemàtica els procediments que conformen la bastida de l'assignatura. Si bé la finalitat de l'àrea és adquirir coneixements essencials que s'inclouen en el currículum bàsic, l'alumnat haurà de desenvolupar actituds conduents a la reflexió i anàlisi sobre els grans avenços històrics que ens permeten aprendre del passat i créixer en l'actualitat, els seus avantatges i les implicacions ètiques que en ocasions es plantegen. Per a això necessitem un cert grau d'entrenament individual i treball reflexiu de procediments bàsics de l'assignatura: la comprensió lectora, l'expressió oral i escrita, l'argumentació en públic i la comunicació audiovisual.

En alguns aspectes de l'àrea el treball en grup col·laboratiu aporta, a més de l'entrenament d'habilitats socials bàsiques i enriquiment personal des de la diversitat, una eina perfecta per a discutir i aprofundir en continguts d'aquest aspecte.

D'altra banda, cada alumne partix d'unes potencialitats que definixen les seves intel·ligències predominants, enriquir les tasques amb activitats que es desenvolupen des de la teoria de les intel·ligències múltiples facilita que tots els escolars puguin arribar a comprendre els continguts que pretenem adquirir per al desenvolupament dels objectius d'aprenentatge.

En l'àrea de Geografia i Història és indispensable la vinculació a contextos reals, així com generar possibilitats d'aplicació dels continguts adquirits. Per això, les tasques competencials faciliten aquest aspecte, que es podria complementar amb projectes d'aplicació dels continguts.

Activitats complementàries

Respecte a les activitats complementàries que es poden proposar a l'alumnat, convé reflexionar sobre aquestes qüestions:

- Es van aconseguir els objectius proposats a partir de les activitats realitzades?
- Quin va ser el resultat de la realització de les activitats?
- Quines d'elles han agradat més?
- Quines propostes de millora podem assenyalar?

Evidències per a la llibreta o carpesà

A partir del treball amb els acompliments competencials, s'obtindran diverses evidències d'aprenentatge, vinculades als estàndards que inclou el currículum de cada assignatura. Per a registrar-les, utilitzarem una llibreta o carpesà a l'aula, la qual cosa fa necessari que, al llarg de les diferents unitats didàctiques, es planifiquen la realització i la recollida de proves que mostren el nivell de consecució de l'estàndard, així com la seua evolució al llarg del curs.

La llibreta és una eina d'avaluació del procés d'aprenentatge que consistix fonamentalment en la recollida d'evidències de l'evolució de cada alumne i alumna; aquesta recollida pot reglar-se, o deixar que siga el mateix alumnat el que seleccione quines evidències vol mostrar. Cada evidència ha d'incorporar una reflexió afegida sobre el treball realitzat, les dificultats trobades i els objectius de millora personal. El document del dossier d'aprenentatge pot realitzar-se en paper o en format digital. A l'annex d'avaluació es presenta un guió per a la seua realització.

Les evidències que podem recollir en l'àrea poden obtindre's a partir de:

- Activitats del quadern de l'alumnat que treballen explícitament els estàndards definits en la unitat.
- Mapes mentals o conceptuals elaborats pels alumnes i les alumnes.
- Productes d'aprenentatge dissenyats per a poder aplicar-los en tasques realitzades en un context real; per exemple: unitats de mesura dissenyades per ells, el disseny d'un objecte amb figures geomètriques, murals, treballs d'aplicació de les tasques, etc.
- Proves escrites que evidencien el treball amb els estàndards d'aprenentatge.
- Problemes d'aplicació de continguts en els quals és necessari el desenvolupament del raonament lògic.
- Eines d'autoavaluació i coavaluació del treball a l'aula.

Críteris de qualificació i promoció

L'acord del 26 de novembre del 2015 entre els Departaments de València: Llengua i Literatura, Lengua y Literatura Castellana i Geografia i Història va establir els següents criteris de qualificació:

Aportació del Treball per Projectes

Suposa el 20% de la nota de Lengua y Literatura Castellana, València: llengua i Literatura i Geografia i Història. Aquesta qualificació s'obté a partir de la suma dels apartats següents:

1. Exposició del Treball per Projectes "Egipte": 40% (nota obtinguda a partir de l'Autoavaluació de

l'alumne -30%- i de l'Avaluació del docent -70%-).

2. Treballs d'acompanyament del projecte: 20% (nota obtinguda a partir de l'Autoavaluació de l'alumne -30%- i de l'Avaluació del docent -70%-).

3. Qüestionaris: 20%.

4. Rúbriques relacionades amb l'actitud: 20% (nota obtinguda a partir de l'Autoavaluació de l'alumne -30%- i de l'Avaluació del docent -70%-).

Aportació de les activitats d'aula de Lengua y Literatura Castellana

1. COMPETÈNCIA LINGÜÍSTICA: Qüestionaris i lectures: 50%.

2. COMPETÈNCIA APRENDRE A APRENDRE i SENTIT EMPRENEDOR: Exercicis i altres activitats d'aula; Lectura passaport lector o projecte: 30%.

3. COMPETÈNCIA DIGITAL: Exercicis enviats a Aules, correu electrònic...: 10%

4. COMPETÈNCIA SOCIAL I CIUTADANA: Coavaluacions, Actitud...: 10%.

Aportació de les activitats d'aula de Valencià: Llengua i Literatura

1. COMPETÈNCIA LINGÜÍSTICA: Qüestionaris i lectures: 50%.

2. COMPETÈNCIA APRENDRE A APRENDRE i SENTIT EMPRENEDOR: Exercicis i altres activitats d'aula; Lectura passaport lector o projecte: 30%.

3. COMPETÈNCIA DIGITAL: Exercicis enviats a Aules, correu electrònic...: 10%

4. COMPETÈNCIA SOCIAL I CIUTADANA: Coavaluacions, Actitud...: 10%.

Aportació de les activitats d'aula de Geografia i Història

1. COMPETÈNCIA SOCIAL I CIUTADANA: Qüestionaris i lectures: 50%.

2. COMPETÈNCIA APRENDRE A APRENDRE i SENTIT EMPRENEDOR: Exercicis i altres activitats d'aula; Lectura passaport lector o projecte: 30%.

3. COMPETÈNCIA DIGITAL: Exercicis enviats a Aules, correu electrònic...: 10%

4. COMPETÈNCIA LINGÜÍSTICA: 10%.

Recursos didàctics

El professorat podrà fer ús dels materials següents:

- 🕒 Llibres de text: Valencià Ed. Teide, Castellà Ed. Oxford, Geografia i Història Ed. Santillana.
- 🕒 Activitats de reforç, d'ampliació i d'avaluació.
- 🕒 Webs de museus, pàgines de geografia i història, patrimoni nacional...

Mesures d'atenció a la diversitat i inclusió

L'avaluació inicial i la final del cicle de Primària (instrumentals) ens facilita no només coneixement sobre el grup com conjunt, sinó que també ens proporciona informació sobre diversos aspectes individuals dels nostres estudiants; a partir d'ella podem:

- Identificar l'alumnat que necessita un seguiment més gran o personalització d'estratègies en el seu procés d'aprenentatge. S'ha de tindre en compte aquell alumnat amb necessitats educatives, amb altes capacitats i amb necessitats no diagnosticades, però que requerisquen atenció específica per estar en risc, per la seua història familiar, etc..
- Saber les mesures organitzatives a adoptar: planificació de reforços, ubicació d'espais, gestió de temps grupals per a afavorir la intervenció individual.
- Establir conclusions sobre les mesures curriculars a adoptar, així com sobre els recursos que es faran servir.
- Analitzar el model de seguiment que s'utilitzarà amb cada un d'ells.
- Delimitar l'interval de temps i la manera en què s'avaluaran els progressos d'aquests estudiants.
- Fixar la manera en què es compartirà la informació sobre cada alumne o alumna amb la resta de docents que intervenen en el seu itinerari d'aprenentatge; especialment, amb el tutor.

Mesures per a la inclusió i l'atenció a la diversitat

Com s'indica en el preàmbul de l'Ordre 20/2019, de 30 d'abril, de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, per la qual es regula l'organització de la resposta educativa per a la inclusió de l'alumnat en els centres docents sostinguts amb fons públics del sistema educatiu valencià, "L'educació és un dret fonamental de totes les persones que s'ha de garantir en condicions d'igualtat en l'accés i d'equitat, així com orientar-se a afavorir l'èxit i el progrés de tot l'alumnat en el marc d'un sistema social inclusiu".

Un dels principis bàsics que ha de tenir en compte la intervenció educativa és el de la individualització, consistent que el sistema educatiu ofereixi a cada estudiant l'ajuda pedagògica necessària en funció de les seves motivacions, interessos i capacitats d'aprenentatge. D'allà sorgeix la necessitat d'atendre la diversitat.

És precís, aleshores, tenir en compte els estils diferents d'aprenentatge de l'alumnat i adoptar les mesures oportunes per afrontar aquesta diversitat. Hi ha estudiants reflexius (s'aturen en l'anàlisi d'un problema) i estudiants impulsius (responen molt ràpidament); estudiants analítics (passen lentament de les parts al tot) i estudiants sintètics (aborden el tema des de la globalitat); uns treballen durant períodes llargs i d'altres necessiten descansos; alguns necessiten ser reforçats contínuament i d'altres no; n'hi ha que prefereixen treballar sols i n'hi ha que prefereixen treballar en petit o gran grup. Donar resposta a aquesta diversitat no és tasca fàcil, però sí necessària, ja que la intenció última de tot procés educatiu és aconseguir que l'alumnat assoleixi els objectius proposats.

Assumir el principi d'inclusió educativa i l'educació per a totes i per a tots fa necessari tornar a conceptualitzar i redefinir el totes i el tots, exercici que implica posar el focus d'atenció no només sobre l'àmbit de la discapacitat, sinó sobre tot l'alumnat, i en especial sobre les persones i col·lectius que es troben en situació de major vulnerabilitat i en risc d'exclusió educativa i social per raó d'origen, ètnia, llengua, situació econòmica i social, orientació sexual, identitat de gènere o característiques sexuals, capacitat i competència, en situació de desvalorització, desconsideració, discriminació o violència, o totes aquelles persones que per causes emocionals, funcionals, de convivència i participació, en interacció amb el seu context educatiu, poden estar sotmeses a pressions excloents o que troben barreres en l'accés, la presència, la participació i l'aprenentatge en els centres escolars.

Educar en la diversitat és reconèixer que cada alumna i cada alumne té necessitats úniques que poden requerir suports en diferent nivell d'amplitud, intensitat i durada. L'escola inclusiva requereix l'aplicació de múltiples recursos de naturalesa distinta, funcionals, organitzatius, curriculars o personals, per a atendre un ampli ventall de situacions en què l'alumnat requereisca algun tipus de suport, transitòriament o al llarg de tota la seua l'escolaritat.

Des de la concepció de l'educació com un instrument de millora de la qualitat de vida de les persones i del benestar social, el repte és crear les condicions perquè el sistema educatiu valencià responga al principi de qualitat de l'educació per a tot l'alumnat, en condicions d'equitat i amb garantia d'igualtat d'oportunitats. En definitiva, es tracta de fomentar la igualtat d'oportunitats en l'accés, la permanència i la promoció en el sistema educatiu de tot l'alumnat; adoptar les actuacions d'intervenció educativa que es consideren necessàries per a donar resposta a les seues necessitats, en col·laboració i coordinació amb tots els recursos socio-comunitaris que calguen; i desenvolupar polítiques d'educació inclusiva d'última generació, posant l'èmfasi no només en el lloc on es porta a terme, sinó també en la qualitat de l'educació que rep tot l'alumnat. L'educació inclusiva s'ha d'inscriure en els principis d'accessibilitat universal, física, sensorial, cognitiva i emocional i, per consegüent, s'han d'adoptar les actuacions d'intervenció educativa adequades, efectives i eficients per a l'èxit escolar de tot l'alumnat.

Fer efectiu el principi de no discriminació i la plena participació en l'àmbit educatiu requereix el desenvolupament d'escoles inclusives en què s'eduquen totes les xiquetes i tots els xiquets independentment de la seua condició social i cultural, el seu gènere o els trets personals; ja que l'educació inclusiva és un procés que pretén respondre a la diversitat de necessitats de tot l'alumnat d'un centre, mitjançant la transformació de les cultures, les polítiques i les pràctiques educatives amb l'objecte de reduir l'exclusió dins i fora del sistema educatiu.

Les mesures de resposta educativa per a la inclusió constitueixen totes les actuacions educatives planificades amb la finalitat d'eliminar les barreres identificades en els diversos contextos on es desenvolupa el procés educatiu de tot l'alumnat, i contribueixen d'aquesta manera a la personalització del procés d'aprenentatge en totes les etapes educatives.

Aquestes mesures s'han de plantejar des d'una perspectiva global, sistèmica i interdisciplinària, que implique tota la comunitat educativa i altres agents, incidisca en l'alumnat i el seu entorn, i combine actuacions de caràcter comunitari, grupal i individual.

Els nivells de resposta educativa per a la inclusió dependents d'aquest Departament són el Tercer i el Quart nivell de resposta.

El Tercer nivell de resposta el constitueixen les mesures adreçades a l'alumnat que requereix una resposta diferenciada, individualment o en grup, que impliquen suports ordinaris addicionals.

Aquest nivell inclou mesures curriculars que tenen com a referència el currículum ordinari i com a objectius que l'alumnat destinatari pro-mocione amb garanties a nivells educatius superiors, obtinga la titulació corresponent en els canvis d'etapa i s'incorpore en les millors condicions al món laboral. S'inclou l'organització d'activitats d'enriquiment o reforç, les adaptacions d'accés al currículum que no impliquen materials singulars, personal especialitzat o mesures organitzatives extraordinàries i, en l'etapa d'Educació Secundària Obligatoria, també l'organització del currículum en àmbits d'aprenentatge o el desenvolupament de programes específics d'atenció a la diversitat, regulats per l'Administració o de disseny propi pels centres docents com a part del seu projecte

educatiu. Les mesures d'aquest tipus destinades a l'alumnat que cursa els ensenyaments postobligatoris (com és el cas) se centraran en fer les adaptacions pertinents i en facilitar les mesures i els suports necessaris perquè l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu pugui cursar aquests estudis. A més, el centre donarà resposta a les diferents necessitats de l'alumnat a través d'itineraris adaptats als diferents ritmes, estils d'aprenentatge i situacions personals, que poden implicar la flexibilització en la durada de l'etapa.

Així mateix, s'hi inclouen les actuacions d'acompanyament i suport personalitzat per a qualsevol alumna o alumne que en un moment determinat les pugui necessitar, tot incidint especialment en les actuacions que l'impliquen emocionalment, reforcen la seua autoestima, el sentit de pertinença al grup i al centre, i preparen per a interaccions positives en contextos socials habituals.

En aquest nivell s'organitzen, igualment, les mesures transitòries que faciliten la continuïtat del procés educatiu de l'alumnat que, per malaltia, desprotecció, mesures judicials o que, per qualsevol circumstància temporal es trobe en risc d'exclusió, requereix suports ordinaris en contextos educatius externs al centre escolar al qual assisteix habitualment.

Totes aquestes mesures les planifica, desenvolupa i avalua l'equip educatiu, coordinat per la tutoria, amb l'assessorament dels serveis especialitzats d'orientació i la col·laboració del professorat especialitzat de suport i, si escau, d'altres agents externs, d'acord amb les seues competències.

Les mesures del tercer nivell es determinen en el pla d'atenció a la diversitat, el pla d'acció tutorial i el pla d'igualtat i convivència continguts en el projecte educatiu de centre i la seua concreció en el pla d'actuació per a la millora.

El Quart nivell de resposta el constitueixen les mesures adreçades a l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu que requereix una resposta personalitzada i individualitzada de caràcter extraordinari que implique suports especialitzats addicionals.

Atenent al caràcter extraordinari d'aquest nivell, és preceptiu, en tots els casos, la realització d'una avaluació sociopsicopedagògica i l'emissió de l'informe sociopsicopedagògic corresponent.

Les mesures extraordinàries inclouen les adaptacions curriculars individuals significatives, les adaptacions d'accés que requereixen materials singulars, personal especialitzat o mesures organitzatives extraordinàries, els programes específics que requereixen adaptacions significatives del currículum, i els programes singulars per a l'aprenentatge d'habilitats d'autoregulació del comportament i les emocions o habilitats de comunicació interpersonal i de relació social en els contextos habituals i de futura incorporació.

En aquest nivell s'organitzen, igualment, les mesures de flexibilització de l'escolarització, les pròrrogues de permanència extraordinària per a l'alumnat amb necessitats educatives especials, la determinació de la modalitat d'escolarització o les mesures transitòries que faciliten la continuïtat del procés educatiu de l'alumnat que, per les seues condicions de salut mental, requereix suports addicionals especialitzats en contextos educatius externs al centre escolar al qual assisteix habitualment.

Aquestes mesures les planifica, desenvolupa i avalua l'equip educatiu, coordinat per la tutoria del grup, amb l'assessorament dels serveis especialitzats d'orientació. L'equip educatiu compta amb la col·laboració del professorat especialitzat de suport i, si escau, del personal no docent de suport i d'altres agents externs, d'acord amb les seues competències i segons determine l'avaluació sociopsicopedagògica preceptiva.

En cas de decisions extraordinàries d'escolarització, l'Administració educativa activarà el procediment adient.

El pla d'actuació personalitzat és el document que concreta les mesures d'aquest nivell de resposta. S'ha d'elaborar a partir de la proposta efectuada en l'informe sociopsicopedagògic, orienta l'organització de la resposta educativa i recull les mesures i els suports necessaris, els criteris per a la seua retirada, el seguiment del progrés de l'alumnat, les actuacions de transició i l'itinerari formatiu personalitzat, a fi d'afavorir la progressió cap a una major inclusió i la inserció laboral.

El pla d'actuació personalitzat s'elabora per l'equip educatiu, coordinat per la tutoria, amb l'assessorament dels serveis especialitzats d'orientació i la participació dels diferents professionals que hi intervenen, les famílies i l'alumnat.

L'avaluació anual de l'efectivitat de les mesures desenvolupades forma part d'aquest pla, i s'ha de fer de manera col·laborativa amb la participació de la família i, sempre que siga possible, de l'alumnat.

La conselleria competent en matèria d'educació fixarà els criteris i el model per a l'elaboració d'aquest pla, que forma part de l'expedient acadèmic de l'alumna o l'alumne.

Avaluació de la programació didàctica

En aquest apartat pretenem promoure la reflexió docent i l'autoavaluació de la realització i el desenvolupament de programacions didàctiques. Per a això, en finalitzar cada unitat didàctica es proposa una seqüència de preguntes que permeten al docent avaluar el funcionament del programat a l'aula i establir estratègies de millora per a la mateixa unitat.

De la mateixa manera, proposem l'ús d'una eina per a l'avaluació de la programació didàctica en el seu conjunt; aquesta es pot realitzar al final de cada trimestre, per a així poder recollir les millores en el següent. L'esmentada eina es descriu a continuació:

Aspectes a avaluar	A destacar...	A millorar...	Propostes de millora personal
Temporalització de les unitats didàctiques			
Desenvolupament dels objectius didàctics			
Maneig dels continguts de la unitat			
Descriptors i acompliments competencials			
Realització de tasques			
Estratègies metodològiques seleccionades			
Recursos			
Claredat en els criteris d'avaluació			
Ús de diverses eines d'avaluació			
Dossier d'aprenentatge d'evidències dels estàndards d'aprenentatge			

Atenció a la diversitat			
Interdisciplinarietat			

L'Aprentatge basat en Projectes

Metodologia general i específica. Estratègies i activitats d'ensenyament-aprenentatge

D'acord amb el Decret 87/2015, la naturalesa d'aquesta matèria afavoreix l'adopció d'enfocaments metodològics com l'aprenentatge basat en projectes, la indagació col·lectiva, la resolució de problemes, l'estudi en profunditat de casos, l'aprenentatge dialògic, les simulacions, els jocs de rol o els debats sobre processos oberts. Tots aquests enfocaments afavorixen un aprenentatge motivador, participatiu i situat per mitjà de l'aprofitament de diversos contextos socials que permeten integrar aprenentatges no formals i la col·laboració amb la comunitat educativa. També permeten integrar activitats lligades a pràctiques socials com la visita a museus de diferent tipus, la realització d'itineraris per a realitzar observacions directes, les visites a llocs amb un elevat contingut de patrimoni històric, artístic o natural o la creació de continguts per a informar, sensibilitzar a la comunitat o participar en debats socials fent propostes.

En aquest sentit és fonamental l'aprofitament com a recurs de l'entorn ampli que constitueix el País Valencià tant com base del desenvolupament d'activitats d'aprenentatge com servir de context social on l'alumne demostra els seus esforços i avanços.

L'enfocament competencial de les matèries d'Educació Secundària i l'objectiu de millora de la capacitat comunicativa de l'alumnat determinen l'adopció d'un conjunt d'estratègies metodològiques d'acord amb un plantejament innovador per a abordar l'ensenyament-aprenentatge de la Geografia i Història en les aules.

Enfocament comunicatiu i funcional

Un dels objectius de l'assignatura de Geografia i Història és que els alumnes desenvolupen i milloren la seva competència comunicativa, i siguin capaços d'interactuar amb èxit en tots els àmbits de la seva vida: personal, acadèmica, social, i en el futur, en l'àmbit professional. Amb aquest fi cobra especial preeminència el desenvolupament de la llengua oral i de la comprensió i expressió escrites. En aquest sentit, l'acord entre els tres departaments implicats en aquest projecte d'atendre la comprensió i l'expressió escrites i orals és significatiu.

Pel que fa a la comunicació oral apreciem que aquesta es vincula a la vida quotidiana i personal (família, xerrades d'amics, converses amb companys...) i a un tipus de llenguatge informal, redundat i summament expressiu, en l'àmbit acadèmic, a més de les explicacions del professor i les exposicions dels alumnes, l'oral serveix com a font d'informació, i com a sistema de comunicació i negociació, especialment en els treballs en grup. La comunicació oral presenta una especial atenció en tot el projecte, doncs la pràctica oral, associada singularment a la presentació de tasques i treballs de classe és una constant en totes les unitats.

Quant a la comunicació escrita, es posa especial èmfasi en la lectura sobretot de textos expositius, els més habituals en la vida acadèmica, però també a altres formes més allunyades de l'àmbit acadèmic, com per exemple el còmic, una eina molt valorada i, per tant, inserida en tots els cursos de Secundària i Batxiller d'aquest centre educatiu. En aquest curs es concedeix també especial importància a la lectura digital, una realitat que implica el desplegament de competències

lectores diferents de les que exigeix el llibre imprès o facsímil (e-book, PDF i formats semblants). La lectura dels nous gèneres digitals com el blog, les wikis, els fòrums i les xarxes socials es produïx a bots, de manera fragmentada, amb un protagonisme extraordinari del lector, que no sols interpreta el text sinó que és el creador de l'itinerari de lectura recolzant-se en l'hipertext enfront de la linealitat de la lectura tradicional.

Quant a l'expressió, es treballaran produccions orals i escrites dels alumnes paral·lelament a l'adquisició dels continguts i les habilitats pròpies de l'àrea. En totes les unitats didàctiques del curs es proposa que els alumnes guarden les seves produccions escrites en el seu portafoli, la qual cosa permetrà prestar una atenció especial a la presentació i expressió escrita d'aquests treballs.

Aprentatge per tasques i treball col·laboratiu

És aconsellable des de diversos punts de vista optar per metodologies actives d'aprenentatge en què els alumnes són els agents i protagonistes de la comunicació i reconeixen en la realització de les activitats i tasques una relació amb les seves pròpies necessitats comunicatives i una aplicació directa als diferents àmbits de la seva vida personal, acadèmica i social. Aquesta vinculació amb la pròpia experiència i amb la reutilització del coneixement en contextos reals fa verdaderament significatiu l'aprenentatge de la Geografia i Història, molt allunyat de la mera especulació teòrica i descriptiva.

La realització de les tasques implica el treball col·laboratiu, que –sense oblidar les aportacions individuals– requereix models d'agrupació flexibles i el convenciment que la resolució de la tasca no és la suma d'esforços dels integrants del grup, sinó l'esforç coordinat de tots els membres de l'equip.

Com a conseqüència de la pandèmia actual (COVID-19) aquest punt s'ha vist alterat.

En l'àmbit educatiu, el treball col·laboratiu significa:

*Un determinat tipus d'organització de l'aula, per a propiciar l'espai per a la discussió, el debat, i la presa de decisions. Açò no suposa que el treball haja de realitzar-se sempre en l'aula, doncs els nous mitjans de comunicació permeten la connexió sincrònica i la coordinació sense necessitat la presència física. A banda, doncs, del treball a l'aula, es realitzaran activitats a les aules especials (d'informàtica, d'audiovisuals) i també a l'exterior (eixides programades).

*Una concepció de l'aprenentatge com a construcció conjunta del coneixement. Al promoure l'intercanvi d'idees, la comunicació precisa, l'actuació coordinada i el control mutu, el treball en col·laboració conduïx a l'aprenentatge significatiu, que s'aconsegueix per l'esforç comú. És cada individu qui aprén, però el que s'aprén ha sigut elaborat per tots els membres de l'equip. D'ací la necessitat de promoure un comportament ètic en què s'aporten al grup els propis coneixements i es respecta allò que s'ha aportat pels altres. En aquest sentit, aquest tipus d'aprenentatge és el marc idoni per a l'aplicació dels principis d'autoavaluació, avaluació entre iguals i coavaluació.

*Una metodologia que concedeix a l'alumne autonomia per a aprendre, i converteix el docent en guia i tutor del procés. Cada estudiant és subjecte del seu propi aprenentatge, i al mateix temps mestre i deixeble dins del grup. Aquest intercanvi constant de papers promou la interrelació personal afavorint el desplegament de competències socials i la integració en el grup. El professor deixa la seva funció de transmissor de coneixements, convertint-se en mediador i facilitador de la seva adquisició.

Foment de la creativitat, del pensament estratègic i del pensament crític

La metodologia per tasques exigeix la posada en marxa de processos cognitius complexos i la combinació de distintes habilitats i destreses que afavorixen el foment de la creativitat i l'atenció a la diversitat de capacitats (intel·ligències múltiples).

La globalització i el canvi constant característics del món actual exigixen individus capaços d'actuar de manera estratègica, és a dir, amb la competència necessària per a adaptar-se a situacions noves, prendre decisions pertinents i mantindre una actitud constant d'aprenentatge. Ser estratègic implica:

- *Analitzar i avaluar noves situacions.
- *Reconèixer les metes que es desitgen aconseguir.
- *Prendre decisions i corregir la seva aplicació en el cas que siga necessari.
- *Tindre consciència del que se sap i de com i quan aplicar-ho.

El pensament estratègic es basa en el “saber” i el “saber fer” i no pot desenvolupar-se ni teòricament ni per mitjà d'activitats que impliquen simplement la comprovació de coneixements. Per a entrenar-lo és necessari dissenyar activitats en què l'alumnat haja de desplegar la seva capacitat d'actuació, de reflexió i de creació.

Les tasques, plantejades com un repte que els alumnes han d'enfrontar, representen una oportunitat idònia per a fomentar el pensament estratègic: partixen d'una situació que els alumnes han d'analitzar (reflexió, en la fase de preparació), per a aconseguir uns objectius concrets (actuació, en la fase de realització) seguint camins no preestablits (creació, en les fases de realització i de comunicació i publicació).

Per a aconseguir aquest desenvolupament, s'han dissenyat activitats obertes (no tenen resposta única), globals (requereixen integrar coneixements d'origen divers) i noves per a l'alumnat (no mera reproducció d'altres ja realitzades). Com en qualsevol altra producció, la resolució d'aquest tipus d'activitats requereix la revisió del procediment que s'ha dut a terme, facilitant la reflexió sobre el propi aprenentatge (metaaprenentatge).

Pensar críticament consisteix a adoptar una actitud intel·lectual d'anàlisi d'objectes i informacions de qualsevol naturalesa per a comprendre'ls i emetre un judici sobre la seva validesa, adequació, congruència, veritat... No es tracta, doncs, d'adherir-se o rebutjar una determinada valoració, sinó d'examinar els distints aspectes de la realitat, “prenent distància” i des de diferents perspectives. Com es tracta d'una actitud intel·lectual, el pensament crític només es pot formar promovent la seva aplicació a situacions diverses, automatitzant-lo fins a constituir-lo en hàbit.

Integració de les Tecnologies de la Informació i la Comunicació

Des del punt de vista pràctic, les TIC són suport per a determinats continguts (multimèdia) i faciliten eines per a la construcció del coneixement, especialment en les activitats de recerca d'informació, i per a la realització de tasques complexes.

D'altra banda, les activitats que integren les TIC tenen, a vegades, un component lúdic molt adequat per a aconseguir la motivació en l'aula. No obstant, l'ús que els adolescents fan d'elles està relacionat fonamentalment amb les seves necessitats de comunicació personal i la seva utilització en l'àmbit acadèmic el que ha de ser objecte d'un procés d'ensenyament-aprenentatge com el que es produïx en altres facetes del procés educatiu, especialment pel que fa als cingles inherents a aquestes noves formes de comunicació .

Finalment, cal mencionar les implicacions metodològiques de dos eixos fonamentals del curs: l'Atenció a la diversitat de l'aula i l'Avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge.

Materials didàctics i recursos organitzatius

Per a posar en pràctica els principis metodològics assenyalats, els departaments implicats en aquest projecte han elaborat i seleccionat un conjunt de materials didàctics que responen a aquest plantejament. Aquestes són les unitats didàctiques (dos unitats, pertanyents al Bloc Temàtic 0. Som

ciutadanes i ciutadans: Introducció als drets i llibertats de les xiquetes i xiquets i Cap a la igualtat; quatre unitats, pertanyents al Bloc Temàtic I. La Prehistòria: L'origen de la humanitat, El Paleolític, El Neolític i L'Edat dels Metalls; dos unitats pertanyents al Bloc Temàtic II. Història Antiga (I): Mesopotàmia i el Pròxim Orient i Kemet, el país de la terra negra; quatre unitats pertanyents al Bloc Temàtic II. Història Antiga (II): Ibèria, el país d'Occident, Hèl·lade, l'origen del pensament crític, Roma, les arrels d'Occident i Hispània romana), la carpeta d'aprenentatge, els documents de suport, el material audiovisual adaptat a les necessitats educatives d'aquest alumnat i la seva integració "en el món real" a través d'una cura selecció de visites didàctiques a jaciments arqueològics, museus, parcs naturals... En aquest sentit, les anomenades Activitats Extramurs fan referència a les eixides articulades al voltant dels projectes (Santuari del Pla de Petracos i Museu de Castell de Castells; Parc Arqueològic de L'Alcúdia, MAHE i/o Museu Paleontològic d'Elx; i Cartagena; i l'assistència al festival de teatre clàssic de Sagunt). Totes les eixides tenen tallers i activitats diverses. Les Activitats Intramurs, organitzades al mateix centre o en dependències municipals, són conferències sobre els projectes impartides per professorat universitari (Universitats d'Alacant i de València), autores o autors dels llibres de lectura. També s'organitza un taller de còmic (dibuix i guió) impartit pels autors de Thurrakos el celtíbero, còmic de lectura obligatòria.

Procediments i eines d'avaluació

Principis generals

La normativa vigent assenyala que l'avaluació dels processos d'aprenentatge de l'alumnat en totes les matèries d'Educació Secundària Obligatòria ha de regir-se pels principis d'avaluació contínua, formativa i reguladora, i integradora de les distintes àrees del currículum:

*Contínua, per a garantir l'adquisició de les competències imprescindibles, que permeta establir mesures de reforç o ampliació en qualsevol moment del curs quan el progrés d'un alumne o alumna així l'aconselle. L'avaluació contínua implica l'observació sistemàtica de l'actuació de l'alumnat, el seguiment i registre de l'activitat diària en els qu aderns i treballs de classe, i la realització de distints tipus de proves tant orals com escrites per a constatar en moments puntuals del curs el grau d'adquisició de les competències exigides

*Formativa i reguladora, per a millorar el procés d'ensenyament-aprenentatge, de manera que els estudiants puguin obtenir rendiment acadèmic i personal del procés avaluatiu, i el professorat pugui adaptar convenientment les estratègies d'ensenyament-aprenentatge, tant a nivell individual com de grup de classe.

*Integradora, per a la consecució dels objectius i les competències corresponents, tenint en compte tot les matèries, encara que sense impedir la realització de l'avaluació diferenciada de cada assignatura, atenent als seus criteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge avaluable.

A més, la LOMQE manifesta que es realitzaran avaluacions externes de fi d'etapa amb caràcter formatiu i de diagnòstic, homologables a les que es realitzen en l'àmbit internacional (en especial a les de l'OCDE) i centrades en el nivell d'adquisició de les competències.

L'enfocament competencial integra un coneixement de base conceptual: conceptes, principis, teories, dades i fets (saber); un coneixement relatiu a les destreses, referides tant a l'acció física observable com a l'acció mental (saber fer); i un conjunt d'actituds i valors de gran influència social i cultural (saber ser). Aquest enfocament suposa que l'avaluació final del curs haurà de mesurar el grau de domini de les competències, la qual cosa implica:

1. L'elecció d'estratègies i instruments per a avaluar l'alumnat d'acord amb els seus exercicis en la resolució de problemes que simulen contextos reals, mobilitzant els seus coneixements, destreses i actituds.
2. La integració de l'avaluació de competències amb l'avaluació dels continguts, en la mesura que ser competent suposa mobilitzar els coneixements i actituds per a donar resposta a les situacions plantejades, dotar de funcionalitat als aprenentatges i aplicar allò que s'ha après des d'un plantejament integrador.

3. Mesurar els nivells d'exercici de les competències a través d'indicadors d'èxit, com ara les rúbriques o escales d'avaluació, que han d'incloure rangs que tinguin en compte el principi d'atenció a la diversitat.
4. Utilitzar procediments i eines d'avaluació variats per a facilitar l'avaluació de l'alumnat com a part integral i de millora del procés d'ensenyament i aprenentatge.
5. Incorporar estratègies que permeten la participació de l'alumnat en l'avaluació dels seus èxits, com l'autoavaluació, l'avaluació entre iguals i la coavaluació.

Els referents per a la comprovació del grau d'adquisició de les competències i l'èxit dels objectius de l'etapa en les avaluacions contínua i final de la matèria de Geografia i Història seran els criteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge avaluable.

Eines d'avaluació

L'aplicació en l'aula de la metodologia per tasques implica la realització d'una sèrie de tasques intermèdies que preparen i estan al servei d'una Tasca final d'unitat, de caràcter integrador, en la que els alumnes apliquen els coneixements i destreses adquirides –de la matèria, d'altres assignatures, d'integració de les TIC, de caràcter transversal– a la realització d'un treball (“tasca”) individual i / o col·laboratiu. També pot treballar-se primer el contingut de la unitat i després dur a terme la tasca, si el professor ho estima convenient.

En aquest cas (treball per projectes), es posen en marxa els principis d'autoavaluació, coavaluació, avaluació entre iguals i l'avaluació del propi procés d'aprenentatge, i s'oferixen instruments per a l'avaluació del nivell dels estudiants:

1. L'observació

Constitueix la tècnica més bàsica per a aconseguir informació en l'aula. Les dades s'obtenen directament de la conducta manifestada per l'alumnat, i pot dur-se a terme en una àmplia varietat de situacions: mentre l'alumne està treballant sobre un determinat contingut, a l'iniciar una tasca, en la interacció amb els seus iguals, en els moments d'oci i temps lliure, etc.

Convé assenyalar que la simple observació, per si sola, no és sinònim d'avaluació. Perquè l'observació siga considerada una eina d'avaluació ha de ser intencionada, planificada, i l'arregla de dades ha de ser rigorosa, estructurada i sistemàtica.

2. Les rúbriques

Una rúbrica és una matriu d'avaluació en què es relacionen els criteris i indicadors d'avaluació i els factors de realització d'una determinada tasca, amb el grau de qualitat mostrat per l'alumne. Les rúbriques són indicadors (qualitatius/quantitatius) de l'èxit obtingut per l'alumne en l'exercici de cada un dels factors que componen la tasca.

3. La carpeta d'aprenentatge

La llibreta o carpeta és un document personal elaborat per cada estudiant -amb la supervisió del professor-, en el que incorpora les seves produccions escrites, treballs, informes, controls, fotografies, gravacions, etc., que serviran per a avaluar el seu procés d'aprenentatge, els seus progressos i els seus èxits. Constitueix un instrument que permet integrar les tasques d'aprenentatge i avaluació, al mateix temps que estimula l'autoavaluació i la reflexió sobre el propi paper com a aprenent.

4. Avaluació del Quadern de Treball

Avaluació del Quadern de treball de la Unitat Didàctica, elaborat pel Departament de Geografia i Història i consensuat amb els Departaments de València i Castellà. És una eina més per a comprovar el nivell d'integració dels coneixements de l'alumne i les competències adquirides.

5. Proves d'avaluació

Durant la realització del projecte, els alumnes faran també les “clàssiques” proves d'avaluació per a mesurar el grau d'adquisició dels continguts associats als estàndards d'aprenentatge i les competències i, sobretot, per a comprovar el grau d'implicació amb el procés d'aprenentatge i d'elaboració del projecte, doncs es tracta de proves íntimament lligades a les diverses activitats que els alumnes realitzen per a dur a terme el seu projecte.

Criteris d'avaluació

1. Planificar la realització d'una indagació individual amb la guia del docent sobre les causes i les conseqüències de fets i processos històrics i geogràfics corresponents a aquest nivell per mitjà de la formulació de problemes a partir de preguntes i hipòtesis i proposar un pla ordenat i flexible d'accions que facilite la selecció d'informació i recursos a partir de fonts diverses, l'estimació del temps necessari i l'organització del treball individual i grupal.
2. Seleccionar i organitzar la informació rellevant, d'acord amb uns objectius previs, a partir de la comprensió de textos orals i escrits, continus i discontinus, usats com a fonts, a les quals es pot accedir a través de diversos mitjans (biblioteques de l'IES de Teulada i municipals de Teulada, Moraira i el Poble Nou de Benitatxell, Internet a sa casa i a les sales informatitzades del centre, museu de Castell de Castells, eixida al Barranc de Malafí -santuari rupestre del Pla de Petracos-, conferència i taula redona a càrrec d'una arqueòloga o arqueòleg) i aplicar estratègies, d'acord amb el seu nivell, de recerca, registre, selecció i organització de la informació.
3. Interpretar les dades, evidències i informació per mitjà de la representació en forma de gràfiques, línies de temps, diagrames, taules, informes o síntesi de conclusions i situar els fets fonamentals en una perspectiva temporal quant a successió i duració i en un context geogràfic.
4. Comunicar de forma oral o per escrit el procés d'aprenentatge i els resultats per mitjà de textos corresponents a diversos gèneres, complir els requisits formals, l'adequació, la coherència i la correcció gramatical corresponent al seu nivell educatiu per a transmetre de forma organitzada els seus coneixements, interactuar en diversos àmbits amb un llenguatge no discriminatori i utilitzar la terminologia conceptual adequada.
5. Usar diferents eines informàtiques per a buscar, seleccionar i emmagatzemar diversos documents, considerats com a fonts, de forma contrastada en mitjans digitals i col·laborar i comunicar-se per a elaborar continguts i interpretar-los compartint aquesta informació en entorns virtuals d'aprenentatge i adoptar un comportament que previnga males pràctiques.
6. Participar en equips de treball per a aconseguir metes comunes i assumir diversos rols amb eficàcia i responsabilitat, donar suport a companys i companyes, demostrar empatia i recopneixent les seves aportacions i utilitzar el diàleg igualitari per a resoldre conflictes i discrepàncies.
7. Realitzar de forma eficaç tasques o projectes, tindre iniciativa per a emprendre i proposar accions sent conscient de les seves fortaleses i debilitats, mostrar curiositat i interès durant el seu desenvolupament i actuar amb flexibilitat buscant solucions alternatives.
8. Descriure aquells aspectes relatius als coneixements i destreses històriques i geogràfiques que contribuïxen al desenvolupament de les cvompetències que es demanden per a continuar en estudis posteriors tant de caràcter acadèmic com professional i relacionar aquestes competències amb les professions on s'usen.

9. Distingir diferents marcs temporals en la Prehistòria dels principals processos de canvi al seleccionar l'escala en la línia de temps utilitzada per a representar-los i mostrar la duració i simultaneïtat d'aquests processos en una o diverses línies de temps i mapes històrics.

10. Establir cadenes de causes i conseqüències per a explicar els canvis que van donar lloc a la formació de les primeres societats humanes de caçadors i recol·lectors, les societats agrícoles i el sorgiment de les creences màgiques i sobre el més enllà.

11. Descriure alguns fets i processos històrics com ara l'aparició de l'agricultura i la ramaderia, el concepte de territorialitat, l'aparició de les desigualtats socials i la creació d'obres d'art amb funcionalitat màgica (venus paleolítiques, pintura francocantàbrica, pintura macroesquemàtica...) i posar exemples de com aquests fets són el resultat de les decisions humanes d'acord amb les seves necessitats, ininteressos, valors o creences, en un context donat basant-se en l'ús de diverses fonts.

12. Seleccionar la informació rellevant d'acord amb preguntes prèviament formulades sobre les característiques de les societats prehistòriques i els canvis que van experimentar, i plantejar-se el seu grau de fiabilitat tenint en compte la manera en què s'han generat i obtingut i si són fonts primàries o secundàries.

13. Reconèixer la diversitat interna de les societats prehistòriques en relació amb la condició social de les dones.

A més a més, per acord dels Departaments de l'Àmbit Lingüístic va acordar-se que l'avaluació realitzada pel docent significaria un 70% del total i la realitzada per l'alumne un 30%. També va decidir-se que els continguts suposarien un 50%, els procediments un 30% i un 20% l'actitud.

Pla lector

Lectures interdisciplinars:

1a avaluació: CASTELLÀ + HISTÒRIA (prehistòria): *Luna y los incorpóreos (la tribu del valle)* de Ana Alonso, Ed. Oxford

VALENCIÀ + HISTÒRIA (Egipte): *L'ull de la mòmia* de Jesús Cortés, Ed. Bromera

2a avaluació: textos seleccionats en diferents idiomes sobre Roma i Grècia.

3a avaluació: VALENCIÀ + GEOGRAFIA (mapes físics i polítics): *Vint mil llegües de viatge submarí* de Jules Verne, Ed. Bromera.

CASTELLÀ + GEOGRAFIA (mapes): a determinar.